

Lajos
Grendel

**Padlí
anjeli**

MARENČIN PT

*Pri prvom výročí úmrtia Lajosa Grendela (18. 12. 2018)
na usmievavého a žoviálneho maďarského literárneho priateľa
s pietou a úctou spomínajú prekladateľ, redaktorka a vydavateľ.*

december 2019

LAJOS GRENDEL

Padlí anjeli

a predošlé

Théseus a čierna vdova

Einsteinove zvony

Láska na diaľku

Posledné ráno

Cesta doprázdna

MARENČIN PT

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

Vydanie tejto knihy podporil program Publishing Hungary Ministerstva vonkajších ekonomických vzťahov a zahraničných vecí Maďarska.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÖGYMINISZTERIUM
MINISTERSTVO VONKAJŠÍCH EKONOMICKÝCH VZŤAHOV
A ZAHRANIČNÝCH VECÍ MAĎARSKA

Preklad románov *Az utolsó reggelen* (Posledné ráno), *Utazás a semmi felé* (Cesta doprázdna) a *Bukott angyalok* (Padlí anjeli) podporila Nadácia maďarského domu prekladu (Magyar fordítótársaság), Budapešť-Balatonfüred (2018, 2019).

Vydanie knihy podporil dávno odmlčaný kritik Karol Padák alias pán Vrchovský (1941 – 2016).

Copyright © Lajos Grendel, dedičia, 1991, 1992, 2012, 2013, 2014, 2017, 2019

Translation © Karol Wlachovský, 1998, 2013, 2019

© Marenčin PT, spol. s r. o. Bratislava 2019

Jelenia 6, 811 05 Bratislava

marenčin@marenčin.sk www.marenčin.sk

Cover © Marenčin Media, 2019

Design © Marta Blehová, 2019

803. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0383-4 (viaz.)

ISBN 978-80-569-0384-1 (ePDF)

ISBN 978-80-569-0385-8 (ePub)

Natrvalo

(Úvod)

Lajos Grendel (6. 4. 1948 – 18. 12. 2018)

Keď sa najbližší blížny vyberie na časovo nevymedzenú neliterárnu potulku neznámym svetom, v prvej chvíli sa človeku zahmlí mozog. Vzápätí však vyžaruje veľmi ostré svetlo, doslova nezhasiteľné svetlo na všetko, čo obe vedomia spájalo aj rozdeľovalo, nadchýnalo aj zraňovalo. Áno, osirel som. Lebo Lajos mi bol viac ako brat. Povedané jeho výstižnými slovami, bol skutočne „mojím nedostižným ja“. Žil som, žijem a budem žiť s ním skrze slovo na papieri, kým mi to len osud dožičí. Viac neviem ani povedať, ani nemôžem sľúbiť.¹

Maďarsko-slovenský literárny tandem „L. G. – K. W.“ sa teda definitívne rozpadol proti vôli oboch tandemistov. Pravda, stalo sa tak až za cieľovou páskou. Ako významný a prísny maďarský literárny kritik napísal v úvodných vetách nekrológu: *Bol najvýznamnejší maďarský spisovateľ na Slovensku v prehľadnom peletóne od Zoltána Fábryho po Józsefa Gazdaga, pravdaže, nepočítajúc Sándora Máraiho.* (Tu sa žiada poznamenať, že S. M. sa stal naozaj svetoznáмым až po smrti roku 1989.) *A jediný súčasný maďarský spisovateľ, ktorý sa vedel stať rovnako dôležitým autorom slovenskej aj maďarskej literatúry. Jeho knihy sú tak na policiach slovenských čitateľov.²* (A tu sa žiada zase doplniť, že v slovenských kníhkupectvách nateraz sú dostupné štyri knihy v slovenskom preklade, dovedna 7 románov a 55 kratších a dlhších próz,³ zatiaľ čo na maďarskom knižnom trhu nateraz nie je ani jedna kniha.)

Literárny tandem „L. G. – K. W.“ vznikol spontánne zhruba pred 45 rokmi. Môže byť len čiastočná pravda, že L. G. postretlo šťastie, keď sa

stretol s K. W. (Ťažko si možno predstaviť, že napr. tunajší maďarský básnik s boľavým žalúdkom by sa mohol stretnúť s Vojtechom (Bélom) Kondrótom milujúcim nápoje v pohári.) Bolo to skôr zákonité, lebo spojivo tvorili literatúra, vnímanie a názor na literatúru a slovensko-maďarské spoločenské, kultúrne a literárne vzťahy. L. G. si všimol a položil si otázku, ktože je ten Slovák K. W. zo Slovenských pohľadov, čo z maďarskej prózy 20. storočia prekladá prozaikov, ktorí nezapadajú do kánonu socialistického realizmu. A K. W. zase evidoval juvenílie L. G., ktorému sa nedostalo miesta v povestnej prozaickej antológii mladých maďarských spisovateľov na Slovensku, vo vtedajšom emblematickom výbere *Čierny vietor*.⁴ Obojstranné poznanie literárnych záujmov predbehlo osobné stretnutie. To sa uskutočnilo v Bratislave v panelovom byte Laca Nagya na sídlisku Dolné Hony za prítomnosti jedného z najvýznamnejších maďarských prozaikov 20. storočia Miklósa Mészölya a potom v Budapešti v spoločnosti slovakistu a priateľa Slovenska Csabu Gy. Kissa. Z príležitostných stretnutí vzniklo doslova nerozborné priateľstvo na život a smrť. Pomerne dlhý čas L. G. aj K. W. mali pracovisko (vydavateľstvo Tatran a Madách) v budove postavenej (1875) pre bývalú Uhorskú poľnohospodársku úverovú banku na Michalskej ulici č. 9. Priateľstvo malo aj svoju nespornú praktickú stránku, lebo preklady vznikali z rukopisov súbežne s originálom a zavše časopisecky aj vyšli skôr ako originál, ba viacero slovenských knižných publikácií predbehlo aj maďarské vydania (trilógie *Odtienené oblomky* a *Newhontská trilógia*), ba dosiaľ po maďarsky ani nevyšli (autorský výber 55 kratších a dlhších próz *Obsažné batožiny*). V tejto súvislosti azda hodno pripomenúť úsmevnú anekdotickú zádrapku, podľa ktorej preklady K. W. z prózy L. G. vznikali skôr ako originál.

Maďarskí autori na Slovensku mali kontakty so svojimi slovenskými rovesníkmi. Vždy sa našla osobnosť, ktorá vzala na seba akúsi úlohu spojky. Ak do augusta roku 1968 si túto rolu prisvojil prozaik a prekladateľ Dezső Monoszló (Bistro a kaviareň Krym, starý Klub spisovateľov na Štefánikovej ul.), po jeho emigrácii si ju pozvoľna osvojil L. G. (Kaviareň u Michala na Sedlárskej ulici). Zásadná, veľmi pozitívna zmena nastala roku 1986, keď Zväz slovenských spisovateľov výročnú Cenu za prózu vydanú v predošlom roku udelil L. G. V tom bolo kľúčové nekompromisné stanovisko predsedu poroty Ceny I. Madácha Ruda Chmela, ktorý

po tom, čo K. T., slovenský porotca tejto ceny za rok 1985, vyslovil vážne ideové výhrady proti práve vydanému románu *Attételek (Odvođeniny)*,⁵ rázne vyhlásil, že „L. G. Cenu I. Madácha za pôvodnú maďarskú prózu *nedostane*.“ Návrh oceniť celú slovenskú trilógiu *Odtienené oblomky* však preniesol na pôdu Zväzu slovenských spisovateľov, kde ho proti oponentovi D. Okálimu odhlasovali V. Marčok, V. Mináč, V. Šabík, S. Šmatlák, J. Števcík a i.) Jeden zamietavý postoj napokon prispel aj k Cene Jána Hollého, lebo v danom prípade najlepšia próza roku 1985 bola predsa len preklad z maďarčiny. L. G. v rozpísaných (a, žiaľ, nedopísaných) spomienkach píše takto: „[...] *stal som sa známy v nielen v maďarských, ale aj slovenských spisovateľských kruhoch. [...] Medzi slovenskými spisovateľmi som chodil tak doma ako medzi maďarskými spisovateľmi. [...] Skrátka, nezместil som sa do kože. Nadviazal som úzke kontakty s mladým Litvákom, Koleničom, Zbružom* (doplňme, čo cudne vynechal: aj s Denisou Fulmekovou a Vernonikou Šikulovou), *ale nadviazal som dobré priateľstvo s Mitanom, Dušekom, Slobodom, Paľom Vilikovským. [...] vraj to bolo prvý raz, že prijímali Maďara, akoby som patrila medzi nich. Bolo to naozaj veľké slovo (a odvtedy sa ani nezmenilo).*“⁶ A tu sa núka stručný dôvetok, žiaľ, s niektorými menami (vrátane L. G.) sa môžeme stretnúť už len na papieri, ich nové a živé slovo chýba natrvalo.

Karol Wlachovský

Pôvodne: štvrťročník *Fraktál*, r. 2 (2019), č. 1.

¹ Karol Wlachovský večer 20. 12. 2018. In: (po maďarsky) *Új Szó (Szalon)*, r. 12, č. 47 (22. 12. 2018), s. 19.

² Csaba Károlyi: Grendel Lajos (1948 – 2019). In: *Élet és irodalom* (Život a literatúra), r. 63, č. 1 (4. 1. 2019), s. 12.

³ *Život dlhý štyri týždne, Odtienené oblomky*, 2. vyd., *Newhontská trilógia, Obsažné Batožiny*, Vydavateľstvo Marenčin PT.

⁴ *Fekete szél* (Čierny vietor), Vydavateľstvo Madách, Bratislava 1972.

⁵ *Attételek (Odvođeniny)*, tretia časť slovenského vydania trilógie *Odtienené oblomky*, vyd. Tatran, Bratislava 1985, 2. vyd. Marenčin PT, Bratislava 2016.

⁶ Grendel: *A svéd királyra gondoltam* (Myslel som na švédskoho kráľa), čas. *Kalligram*, r. 27, september 2018, s. 12 – 13.

Noticky:

Lajos Grendel (1948 – 2018, rodák z Levíc, žil v Bratislave), prozaik a esejista, písal po maďarsky. Vyštudoval na Filozofickej fakulte UK, odbor maďarčina a angličtina. Pedagogicky pôsobil na FFUK v Bratislave a KU v Prahe. Pravidelne začal publikovať roku 1971. Písal romány, krátke a dlhšie prózy, eseje, literárne štúdie, polemické state. Autorský výber z celoživotného diela v slovenskom preklade vychádza vo vydavateľstve Marenčin PT.

Karol Wlachovský (1941, narodený v Košiciach, ale pôvodom z Gemera, nateraz žije v Budapešti), prekladateľ z maďarčiny, literárny vedec, vysokoškolský pedagóg, diplomat. Po maturite študoval ekonomické inžinierstvo na SVŠT a odbor knihovedy (literárny smer) na FFUK. Ešte počas štúdia pracoval v redakcii Slovenských pohľadov, potom vo vydavateľstve Tatran, odkiaľ odišiel do diplomacie (veľvyslanecký radca a riaditeľ Kultúrneho strediska ČSFR a Slovenského inštitútu) v Budapešti, dve desaťročia pôsobil ako pedagóg na univerzitách v Maďarsku. Po príchode do redakcie SP sa začal venovať prekladu maďarskej literatúry 20. storočia. Po odchode do dôchodku sa sústredil predovšetkým na dielo Kálmána Mikszátha (1847 – 1910) a Lajosa Grendela (1947 – 2018), ktorých literárne dielo treba pokladať aj za súčasť slovenského kultúrneho dedičstva.

THÉSEUS A ČIERNA VDOVA

Motto: *Každý okamih je priepasť a jej hlbina mizne vo večnosti.*

*Ak sa podvolíš nevyjadrenej nečasovosti, ktorá naše ja
nečlení osobne ani neosobne, umrieš.*

*Ak ťa vlastná rozpínavosť prevedie cez osobnú lávku,
ani si nežil.*

Gábor Farbauer: Výklad metafory bytia
(*Egy létmetafora kifejezése*)

Britva holičského majstra holí prasací chvost.

(Klapancia z amerického televízneho filmu *Horúca linka.*)

List čiernej vdovy šéfredaktorovi Vydavateľstva Madách

Vážený pán šéfredaktor!

Na sväté sviatky Vianoc som si kúpila jadrný román *Rozchody* Vášho podriadeného pána *Lajosa Grendela*, bývalého priateľa môjho budúceho manžela, a v jednej z hlavných postáv románu som spoznala svojho nastávajúceho muža. Nemala som ťažkosti s určením totožnosti, lebo v spomínanom jadrnom románe vystupuje pod svojim vlastným, počestným občianskym menom, a dielo sa mu svedomia nedotklo o nič menej ako jeho ďalšiemu (zosnulému) priateľovi Andrášovi Pálócimu a pani Olgy, bývalej manželky Pálóciho, a môjho nastávajúceho muža (medzičasom ho pani Olga opustila) a ešte mnohých ďalších osôb. S ľútosťou musím konštatovať, že napriek jadrnosti vyššie spomínaný román je znáška poloprávd, dielo je do špiku lživé a tendenčné. Preto aj prosím,

aby ste v ďalšom texte prívlastok „jadrný“ čítali v úvodzovkách. Musela som sa nad tým zamyslieť, a to nielen v mene zbalamutených postáv románu, ale aj v mene baláchaných čitateľov, či deštrukcia, skrytá v tomto literárnom háve, naozaj vhodne prospieva blahu a budúcnosti socialistickej, realistickej a maďarskej národnej, presnejšie národnej socialisticko-realistickej maďarskej literatúre.

Ako vyjde najavo z riadkov tohto jadrného diela, môj manžel nie je majstrom štýlu, nie je literátom, ale iba obyčajným historikom, ktorý si viac cení svoje povolanie ako ľahkú kariéru, a iba z tohto dôvodu ani v spomínanom románe nechce postúpiť vyššie na somárskom rebríku, lebo podľa najhlbšieho presvedčenia nestojí na šteblíku somárskeho rebríka, ale na pevnej pôde reality. Nie je našou úlohou posúdiť literárne hodnoty spomínaného diela. Jeho zlomyseľný štýl je však bezťak zjavný. Autor využil poznámky a denník môjho nastávajúceho muža, pozmenil ich obsah a úprimnosť zastrel hriešnym bludným svetlom zlomyseľnosti, škodoradosti a irónie do takej miery, že potom svojvoľne mohol narábať s faktami a svojvoľne mohol predstaviť Ákoša ako dobyvateľa ženských srdc a jeho intelekt, ktorý sa zmietať uprostred pochybností, zasa ako školský príklad diabolského pseudoosvietenstva. V tomto jadrnom diele sa stratila naša pravá tvár. Všetci sa stali znetvorenými karikatúrami a pochybné osvetlenie dostala aj naša posvätná minulosť. Tolko by bolo aj stačilo, aby sme podali žalobu proti autorovi a vydavateľstvu. Naším cieľom však nie je zveličovať problém a naše inštitúcie znižovať na predmet všeobecného posmechu. Vaše vydavateľstvo, ktoré je známe aj za hranicami krajiny, urobilo veľa pre rozkvet našej literatúry a jej popularizácie v domáciach aj iných kruhoch. Vydalo medziiným realistické diela Vaše, ako aj ďalších autorov, ktorí stoja na pôde reality. Aj my sa stotožňujeme so slovami básnika: „Nielen pravdivé, ale aj skutočné...“ Myslím, že je povinnosťou vydavateľstva vrátiť otrasenú česť môjmu nastávajúcemu mužovi a podať o ňom pravdivý obraz. Môj nastávajúci muž si už nevedie denník. Okrem záznamov hodil na papier niekoľko epizód zo života môjho otčima Gustáva Halápiho, ako aj pravdivý príbeh nezavršenej lásky, kvôli ktorej sa pani Oľga, jeho podlá druhá manželka, od neho odvrátila a zanechala ho v najväčších ťažkostiach. So súhlasom môjho nastávajúceho muža pripájam dva rukopisy, ktoré ste povinní vydať, lebo iba tak môžete odškodniť odvážneho historika, ktorý skúma naše korene a lieči nás bez

nádeje na uznanie. Ákoš nevie o mojom sprievodnom liste, ale môžem Vás ubezpečiť, že je zástancom realistickej literatúry. Aj on tak ako aj ja trváme na tom, aby autorstvo rukopisu, alebo aspoň jeho redakciu prijal ten istý *Lajos Grendel*, ktorý si urobil posmech z Ákošovho vajatania a tak surovo pokoril jeho česť. Toto bude naša šlachetná pomsta.

S prejavmi úcty Iveta Halápiová

Stretnutie Thésea s Hermom a Lžiariadnou

Zaplietol som sa do hroznej šlamastiky.

Východisková situácia: ja som neotrasiteľný a odvážny kráľovič Théseus, a keďže som sa narodil v dvadsiatom storočí, pred vchodom do labyrintu iba kvočím zahĺbený do seba ako oškľbaný vykrmený gunár na export a ramená mi zaťažuje ťarcha prežitých rokov. Dostal som len túto úlohu. Čakať! Mal som zhrdzavenú, vyštrbenú šabľu, no ešte aj tú mi vzali.

Opakujem: strašná šlamastika, pľuhavá situácia.

Ako som sa oženil aj po druhý raz, stal som sa domasedom. Nechodím do kina, nenavštevujem divadlo, nečítam knihy (noviny tiež len ráno v ústave), zďaleka obchádzam zábavné podniky, zato vďačne rojčím pri kulise monotónneho hukotu práčky, Oľge pomáham rozvešať bielizeň (no len našu), večer zapínam televízor. Mám rád populárno-vedecké a kriminálne filmy, rozličné ankety a spravodajské magazíny, ale nenávidím revuálne programy, estrády a muzikály. Každý večer si pozriem Televízne noviny. Strpím, aby mi v najintímnejšom kútiku môjho súkromného života, na dosah vystretej ruky, pred nosom vybuchovali bomby teroristov, podpisovali a porušovali sa mierové dohody, gladiátori v zelených alebo modrých dresoch vyhrávali také a onaké poháre a aby som sa zo satelitného záberu sám mohol presvedčiť, že v Paríži práve prší, v Madride je teplo a zajtra k nám zase zavíta jar. Hlava mi napúcha od prívalu informácií, ale moja osobná účasť nie je potrebná ani v jednej krvavej alebo nekrvavej udalosti. Mám pocit, že som pánboh: vidím všetko a všetko aj zabudnem do nasledujúceho dňa. Keď sa priviniem na Oľgino pevné podbrušie, cítim, že uprostred svojej izby žijem v prívale udalostí. Zdá sa, že už ma nikto a nič nemôže prekvapiť. Som vyhasnutá sopka. Môžete pokojne spať, občania Pompejí!

A zrazu v najnepredvidanejšej chvíli, na konci Televíznych novín a pred nejakou filmovou limonádou potuteľne prišiel pán Hermés. Existenčne som sa beztak rozhodol pauzovať. Vtedy si spravidla hoviem pred vchodom do labyrintu. Ako posledný anachronistický exemplár ľudského rodu bez poslania kochám sa v hmýrení mojich spoločných rodákov. Tuto staršia žena prevetráva svojho pudlíka a tamto ošiaľ nad zachovaním rodu zbavuje mládež rozumu, ach, šťastní zalúbenci, večná vidina vo večnom bludnom kruhu! Pred vchodom do jaskyne sa mihá čoraz viac áut stredoeurópskych značiek majiteľov vozidiel so stredoeurópskymi značkami. V divadle sa rozsvietia rampy, v kinách zhasnú lustre a začne sa veľké večerné kultúrne omamovanie seba samého. Kedysi aj ja som vlastnil Ladu, ale predal som ju – na radosť ochranárov prírody a upokojenie vlastného svedomia. Nikto ani nefľochne po mne, po Théseovi. Nie som žobrák, len by som rád presnoril labyrint. Avšak túto úlohu mi nezadali.

– Hľadá ťa nejaký zošúverený starý chren, – povie Oľga. – Volá sa Hermés.

Pán Hermés sa nestačí ospravedlňovať, že ma vyrušuje v takej pozdnej hodine a na javisku môjho súkromného života. Sprvoti sa mi hnusil a ľutoval som ho hlavne kvôli nevlúdnemu zovňajšku a nedbalému oblečeniu, ďalej preto, lebo sa celý triasol, čo prezrádzalo počiatkové štádium Parkinsonovej choroby – a ja sa tejto pliahy bojím viac ako rakoviny.

– Počul som veľa dobrého o vašej záslužnej práci v Paleogerontologickom ústave, – začal sa zaliečať môj hosť. – Ste veľký vedec a veľký človek.

– V ústave zamestnávajú aj znamenitejších vedcov, než som ja, – odpovedal som.

– Šlachetná práca a pramálo vďaky.

– Malá je aj pláca.

– Veru tak, – povedal. – Materiálne ocenenie... Teda tak, nesprávny prístup.

– No a čo je nové na Olympe? Budú zmeny?

– Na Olympe desaťtisíc rokov je sekunda.

Veľmi by ma zaujímalo, od koho pán Hermés získal môj kádrový profil, že sa tak zoširoka púšťa do výkladu cieľa svojej návštevy. Zrejme ho

tak informovali, že som prefíkanec, a najprv chcel odhaliť moje slabiny. Ruka sa mu síce chvela, no hneď v prvom momente som zbadal, že sa ma nebojí, ani nemá zábrany. Napriek zošúverenému zovňajšku mal živý a bdely pohľad a jeho móresy prezradili, že už ochutnal moc, a kto ju raz už ochutnal, ináč vidí svet ako tá záľaha nevýrazných darmožráčov v tlači alebo v rozhlase. Úzkostlivo dával pozor, aby čo najmenej prezradil o sebe. Pán Hermés ostrým zrakom postrehol, že sa ma zmocnili pochybnosti.

– Nezabúdajte, že som iba Hermés, posol, – skromne povedal.

– A zaujíma vás moja práca, pán Hermés?

– Prirodzene, aj tá vaša práca. Ale teraz by som sa chcel s vami pozhovárať o dôvernejších veciach.

– Takže niekto vás upozornil na mňa?

– Presne tak, – odpovedal.

– V dobrom zmysle slova?

– No pravdaže...! Počuli ste už o Gustávovi Halápim?

– Gustáv Halápi? On ma spomínal?

Pán Hermés sa nevýrazne usmial.

– O tom nemôže byť reč. Už je dávno mŕtvy.

Bolo by vhodné povedať, že sa mi nepáči táto hra na skrývačku, neobľubujem krížovky a šachové úlohy, lebo si nerád lámam hlavu, lebo ma nudí, unavuje ustavične si lámať hlavu, a čo ma stálo poznať sám seba, vyznať sa v iných, osvojiť si rozličné fortiele, vynaliezavosť a prefíkanosť, ako sa treba obracať v živote, a v poslednom čase som si obľúbil skôr otvorenú, priamu reč. Mám rád jednoznačnosť, nenávidím viacvýznamovosť. Rád viem, na čom som. Keď vyjdem na balkón a pohľad obrátim na západ, vidím továrenský komín, ktorý od rána do večera kúdoľí špinavý čierny dym. Jednoznačne znečisťuje ovzdušie. Mali by zatvoriť továreň. Ale nemožno ju zatvoriť, lebo potom by museli zatvoriť každú druhú. Raz sa minie čistý vzduch. To je zase jednoznačné, jasné a pochopiteľné ako tisíc a jeden. Raz sa zadusíme. Ale aspoň viem, čo nás čaká, a keďže proti znečisteniu ovzdušia, ako aj vody a pôdy a duše som beztak bezmocný a máme ešte trochu času nadýchať sa čistého vzduchu, usilujme sa naliať čistú vodu do pohára.

– Som zaneprázdnený človek, – povedal som.

– To vieme, – odpovedal pán Hermés.

– Nemám rád, ak sa mi prihovárajú v množnom čísle. To je také, akoby ste zastupovali nejaké združenie.

– Množné číslo má svoj dôvod, – povedal môj hosť. – Spomínal som, že som iba poslan.

– A čo by som mal vedieť o pánu Gustávovi Halápiim?

– Mali by ste o ňom napísať štúdiu.

– Predsa vôbec neviem, kto to bol.

– Roku 1944 zo svojho domu vyhnal nacistov palicou.

– To je všetko pekné, – povedal som. – Ale čo s tým mám spoločné?

– Ste historik, alebo nie?

– Jeden z mnohých.

– No vidíte! Tak sa ma nepýtajte, čo s tým máte spoločné. Vaša úloha bude napísať štúdiu o skutkoch Gustáva Halápiho.

– Vykonal teda aj iné skutky?

– Pravdaže. V istom období to bol veľmi dôležitý človek. Myslím to tak, že pôsobil v dôležitej funkcii. Podujmete sa napísať štúdiu?

– Nie.

Predpokladal som, že pán Hermés bude nástojčivý a zo svojho čarodajného klobúka vyloví bieleho králik, predstaví ho ako dušu Gustáva Halápiho a potom mi predloží rukolapné dôkazy, že Gustáv Halápi, len tak mimochodom, objavil aj obruč na koleso a na severnom póle vykopal striebornú vojnovú sekeru. Alebo to skúsi hypnózou ako starý zákazník paleogerontologického ústavu, postrach nás všetkých, podplukovník vo výslužbe, ktorý sa navyše volá Richard Plukovníkov a je aj hluchý, aj krátkozraký, ba aj čiastočný invalid, avšak od nejakého indického jogína si osvojil všetky fortiele hypnózy. Richard Plukovníkov nás päť rokov prenasledoval sto- stodvadsaťstranovou štúdiou, v ktorej opísal dobrodružstvo Františka Jozefa v Devínskej Novej Vsi. Podľa neho v dedine žila nejaká Šarlota, ktorú každý mesiac raz mal česť navštíviť K.u.K preoblečený za pocestného Angličana. O hodnovernosti príbehu nás podplukovník presvedčil hypnózou, ale na jeho smolu účinok hypnózy sa pomínul, len čo z ústavu vyložil nohu. Poriadok sveta a v ňom aj rukopis Richarda Plukovníkova sa prechýlil na svoje pôvodné miesto. Stačilo prelistovať prvé strany rukopisu a zaraz sme jasne videli, čo sme predtým nepostrehli, že štúdia je donebavolajúca somarina.

Našťastie pán Hermés teraz neuplatnil podobné praktiky. Nedal

najavo ani svoje rozčarovanie. Akoby si bol skôr istý svojou vecou, že stadiaľto sa musí pobrať. Théseus by bol rád povzbudil starého androgýna s Parkinsonovým syndrómom, ale spomenul si, že predtým ho naozaj nikto nepotešil. Útecha je predsa len dar. Ak dačo darujeme, čo bolo naše, súčasne sa teda aj ochudobňujeme. Théseus mal tvrdé srdce.

- Lutujem, - povedal som pánu Hermovi veľmi vládnym hlasom.
- Skutočne som mimoriadne zaneprázdnený.
- Chápem, - smutne povedal pán Hermés. - Rozumiem. Boh s vami!

Unavený opakovanými stereotypmi existencie, so zrelou, trochu prešedivenou a plešivejúcou hlavou často uvažujem o tom, že azda som si mal vybrať inú životnú dráhu, vážnejšiu a výnosnejšiu. Ale je to oneskorená ľútosť. Som historik a teraz ako mám rád svoj odbor, tak ho aj nenávidím, lebo v ňom zakrátko možno získať slávu menším šarlatánstvom. Ale treba sa mať na pozore. Verejnosť môžeme zavádzať hlbokým dunivým hlasom, lebo zakaždým sa nájde ktosi, kto nás prekričí, a ak decibely nášho hlasu nezosilní vplyvný príbuzný, priateľ alebo spolužiak, závaný ideológie sa nám zaprú do plachát práve z nepriateľskej strany a potom sa nepochybne nevyhneme neúspechu. Vždy som sa bál, že sa zosmiešnim. Svoje povolanie som radšej bral vážne, stránil som sa demagógie, inými slovami, nepachtil som po kariére. V odborných kruhoch oceňujú moju prácu, ale moja vedecká autorita je nepatrná. O to viac som vystavený napospas vrtochom podobných bláznov a šialencov, ako je pán Hermés. Tu sa za historika predsa môže pokladať každý, kto už dosiahol vek štyridsať rokov, a keďže my starší predstavujeme polovicu obyvateľstva, sme oveľa bohatší na amatérskych historikov ako na prírodné suroviny. Sotva sa pritrafí taká rodina, z ktorej by neboli vysídlili, obvinili alebo povláčili aspoň jedného člena. Sotva sa vyskytne človek, ktorého niektorý predok by nebol padol vo vojnách 20. storočia, nebol by prešiel komínom daktorého krematória alebo by sa nebol vybral do sveta smerom na Západ. Takýto svet je zlatá baňa pre amatérskych historikov. A neuplynie ani týždeň bez toho, žeby sa aspoň jeden zlatokop pod pazuchou s rukopisom nebol obšmietal okolo paleogerontologického ústavu. Tieto rukopisy musíme spravidla obratom vracieť autorom. Preto zlatokopi bez ohľadu na pohlavie, vek, vierovyznanie a národnosť

na nás nadávajú, vyčítajú nám falšovanie dejín a v ich pohľade sa zrači pomätenosť.

Keď sa ma teda Oľga spýtala, čo chcel hosť, bez podozrenia som odpovedal takto:

– Ale nič. Je to len nešťastný blázon, jeden z mnohých.

Vyhlasenie bolo ľahkomyselné. Akoby som sa nebol neraz presvedčil, že sused, vrátnik, verná alebo neverná manželka, tajný radca, mladý tajomník, opálená mladica, byrokratický zelenáč, ministerský vodič – všetci môžu byť mojimi nepriateľmi. Nikdy nebudem vyspelý.

Na druhý deň som odcestoval na vidiek a pána Herma som celkom vypustil z pamäti. Teraz mi patrí svet, myslel som si, Théseus teraz nie je historik, ale člen poroty amatérskej súťaže mladých dievčat v umeleckom prednese, a sám som nechápal, prečo mňa, historika, vybrali do poroty zostavenej zo samých literátov a hercov. Zdá sa, že potrebovali aj laika. Nieкого, kto je vyslovene hlúpy, kto sa nevyzná ani v literatúre, ani v umeleckom prednese, ale zastupuje ľud medzi početnými odborníkmi. Moje podozrenie sa rozplynulo, keď sa jeden starý opičiak, tiež člen poroty, bez okolkov priznal, že takéto festivaly ho nudia, literatúra mu už lezie laktom a členstvo v porote prijal len preto, že pásať sa očami na palete nádherne tvarovaných zadočkov gymnazistiek je polahoda, tu sa od rána do večera môže beztriestne kochať a zato mu ešte navyše aj platia. Mój novopečený priateľ patrila do vekovej skupiny, ktorá si užila vojny, perzekúcie Maďarov, kolektivizácie, stalinizmu, štyridsiateho ôsmeho a šesťdesiateho ôsmeho roku, a teraz, na sklonku svojho mužného veku, akoby sa nostalgicky ešte raz popásoval pohľadom na večnej roličke, kde sa mu kedysi zelenala zarosená tráva a mečali ovečky.

Ja som sa so svojím hlasom zakaždým pridal k väčšine, aby som predsa nevyzeral ako totálny hlupák. Bol by som zvedavý, či sa aj tu v zákulisí vyskytujú machinácie, ale zvedavosť som v sebe radšej potlačil, aby nevyšlo najavo, že som nerozhladený. Predpokladajme, že v zákulisí sa dohodnú, pomyslel som si. Ak je to tak, boli by blázni, keby to vešali laikovi na nos. Ale dajme tomu, že to nerobia, nebudaj nepochopia moju zvedavosť. Zajtra si potom za mojím chrbtom všetci budú šeptať, že som podkupný. Že som mal narážky. Že vysoko rúbem a už sa mi máli honorár. Radšej teda pozláťme frázu, že mlčať je zlato, a vypočujme si veľa dobrých (aj

zlých) básní z úst radu pekných (aj škaredých) dievčat, zbožne počúvajte, bodujme a hlasujme, ostatné Božia ruka nejako zariadi.

Potom člen poroty Théseus v hotelovom bare prebdel noc a na druhý deň zmeškal slávnostné odovzdávanie cien. Radšej sa teda odobral obedovať, člen poroty Théseus si objednal hovädzí vývar a restovanú pečeň a vypil more piva. Pivo s chabou penou bez rumu alebo borovičky, lebo tu sa to nepatrí. Potom porotca na chvíľu zostal osamote pri stole, tváril sa pomerne smutne a pohrúžil sa do seba, nato ho poľutovala jedna z gymnazistiek, bez opýtania si prisadla k nemu a povzdychla:

– Ó, porota!

– Áno, porota, – povedal som a podal jej ruku.

– Ja som získala druhé miesto vo štvrtej kategórii, – predstavila sa dievčina. – A tamtá, – ukazovala na vedľajší stôl, – je moja priateľka a bola tretia v piatej kategórii.

Porotca sa potešil.

– Prejdime do kaviarne, – navrhla recitátorka s druhým miestom vo štvrtej kategórii a kývla aj na svoju priateľku.

– Ohromný nápad, – povedal som. Théseus a milovníčky literatúry z dvoch recitačných kategórií so zvodnými knísavými zadkami a perami natretými rúžom sa teraz už horlivo napájali pivom. Tento deň zastihol porotcu práve v melancholickej nálade a spomenul si na nedávne ráno, keď v kúpeľni jedol vajcia na mäkko, pred jeho duševným zrakom sa vynorilo pľuštivé novembrové popoludnie a bezdôvodne sa takmer rozplakal.

– Hneď som vás spoznala, – v kaviarni povedala recitátorka zo štvrtej kategórie. – Máte veľmi charakteristickú tvár.

– Aj vy.

– Ja potom nemám. Som vyslovená škrata.

– Ale veľmi príznačná, – nenútene vyhlásil porotca, lebo razom ho opustila melanchólia, keď ho obklopili dve dievčatá, ktoré najprv iba opatrne, ale potom čoraz vehementnejšie začali brýzgať na prácu poroty. Porotca demokraticky veľkoryso znášal nadávky, ktoré mu sypali na hlavu, a vyhovárať sa mu vôbec nezišlo na myseľ. Nakoniec recitátorka zo štvrtej kategórie vyniesla rozsudok:

– Napriek tomu sa zdá, že ste slušný chlapík. Píšete aj básne?

– Bohchráň! – povedal som. – Som historik.

- Ale ja áno. Píšem básne.
- To je pekné, - klamal porotca.
- O dva týždne maturujem. Chcela by som byť novinárkou.
- Na tej katedre nemám kontakty. A vôbec, novinárov nemám rád.
- Nepovedala som to preto, - urazila sa recitátorka zo štvrtej kategórie.

* * *

V mladosti som si o milostnom vzplanutí chrchlavých starcov myslel, že slávik sa nastahoval k sove a domnieva sa, že húkanie je čarovná Chopinova sonáta. Keď som mal dvadsať rokov, pokladal som štyridsaťročného muža za batka, ktorý okrem toho, že je konzervatívny, sedí vo svojej kancelárii, úraduje a platia ho, aby hamoval pokrok, navyše je sexuálne otupený a páchne z neho prudéria. A skutočne: časom každá nová idea, nezvyčajný pohľad na vec a prepíate emocionálne prežívanie inak rozumných myšlienok vo mne vyvolávali vzdor a bol som ochotný pokladať za urážku mojej osoby, ak niekto so mnou nesúhlasil. Prisahám, že sľušovali celé tvorstvo, človek je nezmeniteľný, všetko je zlé tak, ako je. Je chorobné a neprirodzené vyťahovať sa s očernenými zubami ako Rómeo pred pávicou, hoci práve vyrašené páperie sa jej už skvie všetkými farbami sviežej dúhy.

Zaujímalo ma, čo si o tom všetkom myslí recitátorka na druhom mieste vo štvrtej kategórii a recitátorka na treťom mieste v piatej kategórii. Lebo mali napísané na nose, že určite si niečo myslia. Recitátorku z piatej kategórie uspokojil číry fakt, že je pekná, a nepotrebovala nijaký slovný verbalizmus na velebenie vlastnej krásy. Bez vystatovania sa trblieta pri mne ako krištáľová váza, ktorá na dotyk bola rovnako chladná, ako je nemá.

Naproti tomu recitátorka zo štvrtej kategórie už po prvých desiatich minútach mi začala tykať. Skvela sa, hýrila vtipom, tempo reči raz zrýchľovala, inokedy zase spomaľovala, raz si upravovala vlasy a do svojho slovného prejavu zamiešala drsné chlapské výrazy, inokedy zase chcela byť mäkká, nežná a zaliečavá. A pila. Pravda, s mierou, rutinovane. Osobne by som bol rád uprednostnil recitátorku z piatej kategórie, ale na festivale sa umiestnila len na treťom mieste a predpokladám, že mi to zazlievala. Zakrátko nás aj opustila. Ide mi autobus, povedala. Recitátorka zo štvrtej kategórie bola miestna rodáčka, volala sa Imola, rada sa túla-

la a ponevierala mimo domova, lebo jej rodičia nenažívali spolu dobre a neznášala domácu atmosféru. Mala mnoho chlapcov a do každého sa zaľúbila, hoci len na desať minút.

Zavčasu sme večerali, lebo aj mne šiel vlak. Imola ma odprevadila na stanicu. Potešilo ma, že ide so mnou. Zakaždým ma ubíja pohľad na naše malomestá a vždy sa poteším čejkoľvek spoločnosti. V staničnej hale pri pokladnici sme sa rozlúčili. Imola povedala:

– Ak ma prijmu na univerzitu, vyhladam ťa v Bratislave. Nebudeš sa hnevať?

Čo som mal povedať?

– Urob, ako chceš.

– Tvoja manželka nebude žiarliť?

– Určite bude.

– Tak ťa vyhladam v ústave.

– Dobre. To mi vyhovuje, – povedal som.

Théseus netušil, že medzitým na Olympe bola veľká trma-vrma, komisie rokovali a zrodili sa uznesenia. Théseus nastúpil do vlaku a zatiaľ do labyrintu vysielali jednu delegáciu za druhou, aby polovičného býka Minotaura prehodnotili na pozitívneho hrdinu. Najvyššia olympská komisia konštatovala vo svojom hlásení, že Minotaurus je síce napoly býk, ale napoly jednako len boh. A to sme dosiaľ zamlčali, my, boží spoločníci. Nič výstižnejšie necharakterizuje Théseovu naivitu ako to, že nástojčivo a odhodlane trval na fixnej predstave, že on sám je pozitívny hrdina tak ako aj Ariadna, ktorá by bola povinná konečne začať spridať nite, a netvor Minotaurus by nemal bažiť po vyznamenaníach, ale pripravovať sa na veľký zápas. Sem so šablou alebo manlicherkou, vo vlaku viac ráz nadšene zvolal Théseus, pričom v májovom slnečnom svite sa lenivo vlnil žltňúci lán pšenice a zvýrazňoval svojráznosť Žitného ostrova. Keby Imola bola Ariadna, aj z vody Dunaja by som bol ochotný ukuť šablu, prisahal Théseus.

Uplynul deň či dva. V ústave som si hovel pri rannom kávovom obra-de, ľapotal a dlho som si ani neuvedomil, že na stole mi ticho vyzváňa telefón. Vedúci oddelenia – nazvime ho Oskárom – si ma dal zavolať. Kým sa človek zo svojej suterénnej pracovne zúfalo zapratanej rukopis-mi, knihami a fasciklami cez klenuté chodby vytrepe na prízemie ľavého krídla budovy, aj v najväčšej horúčave mu zima prenikne až do špiku

kostí. Zo stropu všade viseli vírusy nádchy pestované na domácom záhumienu. Znechutene som vstúpil do Oskárovej pracovne, ktorej jediný oblok hľadel do šachty úzkeho svetlíka, takže v miestnosti sotva bolo viac svetla ako v temnej hlave vedúceho môjho oddelenia.

Oskára som zastihol v rozšafnej nálade. Pomyslel som si, že akiste ani dnes si nevytrel masťné uši, lebo masťná tvár sa mu ligotala a prešedivené čierne vlasy nad čelom sa mu ježili ako kohútí hrebienok, ktorý nedávno prečesával hrebeň.

– Sadni si, Ákoš. Myslím, že si chytil hlavnú výhru.

– Čudoval by som sa, – odpovedal som. – Hlavnú výhru som ešte nikdy nechytíl.

– Najkrajšia cnosť je trpezlivosť, – múdro odpovedal vedúci môjho oddelenia s masťnou tvárou. – Život je hotová lotéria.

– Poď k veci!

Tak veru, teda nijaká pokora, nijaká lichôtko, nijaká úslužnosť voči autorite! Pri každom inštruktívnom rozhovore nevyhnutne používame čo najmenej slov a možno to vysvetliť tým, že na univerzite sme boli spolužiaci a naraz sme nastúpili aj do ústavu pred dva a pol rokom. Oskár už počas univerzitných štúdií bol neoblomne presvedčený o svojom talente, písal najlepšie seminárne práce, a keď ho raz vykázali z vojenskej prípravy, lebo mu chýbal gombík na plášti, bezmála sa nervovo zrútil. Uvažoval o tom, že napíše ministrovi národnej obrany a v liste podrobne opíše svoju bezúhonnú minulosť a všetky zásluhy. Ja som už vtedy predvídal, že ho čaká skvelá kariéra. List síce nenapísal, ale nikdy nezabudol, že v krízovej chvíli som doňho vliaval dôveru, a teraz, keď sa začala spĺňať moja predpoveď, môžem sa pokladať za jeho pravú ruku. Zaiste preto, lebo na šmykľavej životnej dráhe pravá ruka nikdy nevie, čo robí ľavá.

– Poď k veci, Oskár, k veci, – opakoval som sa.

Oskár úkosom potmehúdsy pozrel na mňa a nad čelom sa mu zachvel kohútí hrebienok.

– Čo mi tu zapácha, – zlostne vyhrkol. – Nejaká pleseň. Cítiš to aj ty?

– Puch našich dejín, – odpovedal som.

– Nepoburuj!

Nuž, je to teda tak, sužujúce výčitky svedomia sú horšie ako črevná kolika a teraz mi už bolo jasné, že zaplatím vysokú daň zo získanej hlav-

nej výhry. Čiže najprv musím prehltnúť žabu, aby som potom mohol siahnúť na hlavnú výhru, a Oskára poverili, aby mi žabu v surovom stave na striebornej lyžici vopchal do úst. Oskár váhal, Oskár zápasil so sebou, akoby ma nehodlal napchať žabou, hoci staré priateľstvo a vďaka ho zaväzovali, aby mi umožnil získať tú hlavnú výhru, a ak to teda inak nepôjde, tak mi to šťastie silou-mocou vnúti. Bič uplietli z lásky a to je podstatné.

– Nuž, – povedal po dlhom otáľaní. – Chcel by som sa ťa niečo spýtať.

– Pýtaj sa!

– Počul si o Gustávovi Halápim?

V hrdle sa mi zasekla žaba.

– Nedávno ma navštívil starý chren zvaný Hermés a spýtal sa ma to isté ako teraz ty.

Oskár neveril vlastným ušiam.

– To je teda skutočne podivné.

– Navštívil aj teba? – spýtal som sa.

– Nikto ma nenavštívil, – povedal. Luhal pekne hladko, plynule ako inokedy a zakaždým mi zovrelo srdce. – A čo chcel od teba ten človek?

– Aby som napísal štúdiu o Gustávovi Halápim.

– Skutočne? – krútil hlavou Oskár. – To by sme od teba chceli aj my.

– Aká zhoda náhod! A kto sú tí „my“?

– Ústav.

– Teda tak, – povedal som.

Oskár rozpažil ruky.

– A čo mám robiť...? Naliehajú.

– Kto?

Namiesto odpovede Oskár ukazovákom pravej ruky ukázal na strop.

– Ten človek sedí vysoko? – spýtal som sa.

– Kto to môže vedieť, – povedal. Potom sa nútil do úsmevu, aha, pomyslel som si, teraz žabu posype práškovým cukrom. – Možno, že potom zvýšia rozpočet ústavu. A ty sa môžeš vyšvihnúť.

– Cez oblok.

– Pozri, – zamyslel sa Oskár, – všetci dobre obídeme.

V Théseovej hlave začalo pozvoľna svitať. Niežeby mu tam dosiaľ panovala ríša večnej tmy tak ako v Oskárovej hlave, ale posledné svetel-

né záblesky dávno vyhasnutej vzdialenej hviezdy zastrela iba žiara čerstvého výbuchu supernovy a v tomto novom jase sa pomery a hodnoty javili inak ako predtým. Je nepochybné, že pokým on čakal na rozkaz a vychystaný na cestu strážil jeden z vchodov do labyrintu, zatiaľ delegácia oveľa silnejších a vplyvnejších zoskupení vnikla cez druhý vchod do jaskyne a vyrovnala sa s Minotaurem. Konečne je tu rozkaz. Ibaže v ňom nestálo, aby zabil Minotaura, ale aby vstúpil do jeho služieb. Predtucha sa mu neskôr potvrdila do posledného písmena. A keď kocky už boli hodené, dostal telegram od pána Herma s týmto obsahom: „Minotaurus už nie je ten starý. Stop. Polepšil sa. Stop. Prevláda v ňom ľudskosť a žičí nám. Stop. Všetky protikladné chýry sú dielom nepriateľskej propagandy. Stop.“

Ale to bolo až neskoršie. Nateraz som si lámal hlavu nad Oskárovým návrhom, mlčky som si šimral hladkú bradu a rozmýšľal o tom, či na budúci rok ústav bude mať skutočne zvýšený rozpočet, a prisámbohu, že potom si zapustím bradu. Oskár ma však podnecoval takto:

– Potom si nájdí primerane vhodný štýl. To je veľmi dôležité. Každý trubiroh vie, že štýl je zväšše dôležitejší než fakty.

Čierna vdova skočí do reči

Pred viac ako desiatimi rokmi zomrel môj manžel a pred viac ako ôsmimi rokmi som pochovala otčima. A pochovala som aj samu seba. Viac ako desať rokov som bola zdanlivo mŕtva. Žijem v krypte, najnevľúdnejšej vile mesta, spolu s macochou, ktorá je oddávna odkázaná na moju opateru. Ak teda toto vegetovanie vôbec možno nazvať životom. Desať rokov žijem plná obáv. Nemám strach, že zomriem, ale bojím sa tejto zdanlivej smrti. Viac ako desať rokov som musela čakať na deň, keď som opäť vnímala, že som ešte mladá, mám telo, pocity, ba možno aj zmysly.

Nie je pravda, že fakty nie sú dôležité. Iba tie sú dôležité, lebo len fakty obsahujú pravdu. Nijaké táraniny ma už nemôžu zavádzať. Som sebecká. Kedysi som nebola taká, aj som na to doplatila. Nehanbím sa, že som sebecká, lebo tak aspoň nemusím klamať. Keby som sa po tom všetkom, čo som zažila, nestala sebeckou, nervovo sa zrútim, zošaliam alebo spácham nejaký nenapraviteľný čin. Ale aj počas uplynulých

desiatich rokov som vedela, že posledné slovo bude moje, lebo inak to nemôže byť. Posledné slovo vždy patrí nám, ženám. Vieme, že máme bližšie nielen k prírode, ale aj k stvoreniu a cezeň aj k Bohu. Boh je prítomný v pôrodnici, keď privádzame dieťa na svet. Raz som sa o tom zhovárala s Ákošom. Vnímal, čo hovorím, ale nechápal. Lutujem ho, a mrzí ma, že ho musím ľutovať. Ale jednako by som si inakšie nezariadila svoj život.

Lžiaridnino cencúľové lono privádza Thésea do pokušenia

Oskár nikdy nemal svoj štýl. Chcel ma iba naviesť, aby som podľa vlastného uváženia luhala, ale otvorene to povedať predsa len nemohol.

Keď som vyšiel z jeho kancelárie, chvíľu som postál na chodbe a rozjímal, čo odo mňa chcú. Oddávna delím ľudí do dvoch skupín. Prvá skupina, tá menšia, voľačo chce, a druhá skupina, možno ju nazvať aj davom, je predurčená plniť vôľu prvej skupiny. Osobne nepochybne patrí do druhej skupiny, možno preto, lebo naozaj nikdy som nechcel patriť do prvej. Tamtí sa rozťahujú v kabinetoch, a nám sa poväčšine ujde miesto na chodbe alebo na ulici. Náš život pozostáva zo samého pobehovania, vykonávame niečo. Bežíme z chodby na chodbu, ale to predsa len nie je chodba v labyrinte, a možno je aj lepšie, že to nie je tak.

Človek sa nevinne zapletie do každého mizerného prípadu. Nič netuší, stúpi na bežiaci pás a ten ho zrazu len začne unášať k nejakému nevypočítateľnému a neželateľnému konečnému cieľu takou besnou rýchlosťou, že otočiť sa naspäť je už fyzicky celkom vylúčené. Tak sa to prihodilo aj mne. Okrem pondelka a štvrtka väčšinu dní v týždni som pracoval doma, iba neodkladné povinnosti som si vybavoval v ústave, ktorý v uplynulých rokoch evidoval značné zvýšenie počtu zamestnancov, a teraz zápasil s nedostatkom priestorov. Aj v ten deň som pobudol doma, keď v predsieni popoludní zadrnčal domový telefón a na môj úžas sa ohlásila Imola. V horšom čase teda už nemohla ani prísť! Bolo štvrt na tri. Oľge sa v nemocnici končila služba o druhej a keď bude mať šťastie s trmácavou mestskou dopravou, do tretej bude doma. Neželal som si, aby tu našla Imolu. Tá zaraz postrehla, že som nervózny, ošívala sa, ale akosi nie veľmi úprimne.

– Hľadala som ťa v ústave, ako sme sa dohovoriť, – nevinne zašve-

holila. – Povedali mi, že tam nebudeš ani zajtra. Tak som si teda radšej vypýtala tvoju adresu.

– Dobre si urobila. – Zhováral som sa s ňou veľmi kyslým hlasom.

– Tak veľmi som ťa chcela vidieť, – povzdychla. – Mám odísť?

– Čoby, – povedal som. – Spolu zájdeme do mesta a dáme si niečo.

Zaviedol som ju do svojej pracovne, do raja molí zaprataného na prasknutie knihami, skriptami a časopismi, kde v každom kúte čpejú odvrávajúce protirečivé a nezmieriteľné koncepcie a ideológie. Avšak sú tam aj zriedkavé a drahocenné knihy, za ktorými by odborníka zožrala žltá závišť. Na tento prales listového papiera Imola vrhla nanajvýš letný pohľad. Jej nezáujem ma nielen zarazil, ale tak trochu aj urazil moju samolúbosť. Pravdaže, bol som hlúpy. Imola prišla ku mne, a nie do knižnice. Okrem toho zrejme nenávidí históriu tak ako ja fyziku alebo chémiu a má právo slobodne nenávidieť to, čo nenávidí.

V mojej pracovni sú dve stoličky a pohovka. Imola si nesadla na stoličku, ale na pohovku, a na tomto svete by sa jej nič nedalo vyčítať, keby si na pohovke nebola urobila pohodlie, povedzme tak ako doma. Jej pohyby však neboli ani také familiárne ako erotické. Miesto zaujala v tureckom sede, sukňu si vyhrnula po kolená, nahé chodidlá zase vsunula pod sukňu, ibaže skôr než by si ich bola skryla, na chvíľu svoju voľnú letnú sukňu zdvihla tak vysoko, že sa jej zablyslí obe dlhé, trochu štúple stehná a tvár sa jej zružovela matným pýrom, akoby bola spečatila jej vedomý šantivý pohyb, ktorý som mohol pokladať aj za nevyšlovenú, ale jednoznačnú výzvu, aby som si prisadol k nej, veď ona sa už podvolila. Celé minúty som nevedel, čo mám robiť, a uvedomil som si s prekvapením, že vlastne zápasím so svojimi morálnymi zábrami. Terajšia manželka Oľga bola ženou môjho bývalého priateľa Andriša Pálóciho, prebral som ju a bol som nepriamy pôvodca Andrišovej smrti. Stal som sa zajatcom situácie, ktorú som navodil tým, že som nemal zábrany. Vtedy Andrišova smrť zasiahla Oľgu, možno ešte hlbšie ako mňa, a hoci sme sa trýznili sebaobviňovaním, vedomie nás zase utešovalo, že náš vzťah je predsa len niečo viac ako bežné dobrodružstvo. Ubezpečovali sme sa, že skôr či neskôr priatelia nám uznajú vášnivú lásku a slobodný človek má právo si vybrať tak, ako diktujú city. Naši priatelia však neprejavili porozumenie. Videli len to, že iný človek za všetko zaplatil životom. V deň našej svadby som upovedomil Oľgu, že asi až do smrti nás teraz už okrem úradného

zväzku a spoločného dieťaťa spája ešte silnejší zväzok. Každú hodinu dňa musíme dokazovať, že nás spája ozajská láska, lebo naše prostredie je pokrytecké a Pálóciho smrť nám odpustia len vtedy, ak sa presvedčia, že náš zväzok je zakaždým čoraz pevnejší. Olge sa to nezdalo také logické. Mrzelo ju, že priatelia sa nám odcudzili, ale nazdala sa, že prechodne. Nemala pravdu. Naozaj sme zajatci, povedala neskôr, ale nám je spolu predsa dobre. Tak sa stalo, že vo svojom druhom manželstve som žil takmer výlučne pre rodinu a podľa možnosti som sa usiloval chrániť pokojný, nerušený a harmonický stav pred každým otrasom. Pokladal som teda naozaj za svoju povinnosť prisadnúť si k Imole a vyrozprávať jej všetko o mojej minulosti od začiatku do konca, aby jej nebudaj nezišlo na myseľ ešte raz narušiť pokoj môjho súkromného života. Lenže namiesto toho som si s ňou dohovoriť schôdzku na nasledujúci deň predpoludním o desiatej.

* * *

V príjemnom slnečnom svite neskorej jari som na ňu čakal na bližšej strane promenády pri mliečnom bare a po uplynutí hodiny som ju pozval na obed. Ktosi o mne šíril zlú povesť, lebo Imola sa bez okolkov spýtala so zjavnou narážkou, či aj iným ženám sýtím žalúdky pred tým, než sa s nimi vyspím.

– Ty si prvá, odkedy som sa druhý raz oženil.

– To ma teší, – odpovedala.

Naozaj rád naphávam svoje ženy. Bolo to tak aj v čase môjho prvého rozpadnutého manželstva, ba aj skôr, keď som nepálil za ženami, iba za jednou, mojou prvou manželkou Ildou, ktorú som v pohnutí mysle priviedol k oltáru. Teda muž, ktorý milenke vie zaplatiť obed! To už predsa niečo znamená!

Spolu s Imolou sme krížom-krážom prebrázdili Staré Mesto, kým sme našli to najprimeranejšie miesto pre náš prvý spoločný obed. Bratislavské reštaurácie sa nemôžu pochváliť vynikajúcou kuchyňou. Napokon sme zakotvili v menej navštevovanej časti Starého Mesta na dvore vinárne bokom od dohľadu zvedavých pohľadov a skrytých kamier. O niekoľko dní však vyšlo najavo, že aj tak nás videlo mnoho dobromyseľných mužov a žien. Nemám čo skrývať, milé dámy! Nezvyčajne mladé žieňa v mojej spoločnosti nie je nikto iný ako druhostupňová sesternica mojej prvej manželky a priniesla mi správy o matke a sestrách.

Aj tá najbohapustejšia lož sa blyští ako pravé zlato, ak ju šikovne servírujú. Dali sme si vyprázaný rezeň. Na jedálnom lístku boli aj ďalšie, drahšie jedlá, ale nevedel som, či je Imola príliš skromná, alebo jej chýba fantázia, že si vybrala práve toto mäso vyklepané na floskulu. Moje podozrenie padlo na to druhé, ale mýlil som sa. V živote som sa darmo stretával so ženami viac ako priemernými, dosiaľ som sa nepoučil, že ani jedna z nich nemôže súťažiť s mojou fantáziou a predstavivosťou, a ich skromnosť nebola prvá vec, ktorú obetovali svojmu bohu samolúbosti.

Pri obede sa Imole rozviazal jazyk a lichoťilo mi, že netárala do vetra. Hovorila rozumne, čím sa líšila od ľapotavých tárajok, ktoré sú po desiatich minútach síce neznesiteľné, ale môžu byť príťažlivé ako barové víly. Príval jej slov ma celkom zahriakol. Zapríčinila to najmä skutočnosť, že hovorila o svojich predošlých šamstroch. Vstúpili na scénu, vyznali jej lásku a potom, na moje najväčšie šťastie, Imola ich prekukla. Šamstri ju zbožňovali, ona nie. To som teda mal brať za varovné znamenie. Ale Imolina rozvaha a sebaistota ma zbavili rozumu. Odkedy sme sa naposledy stretli, opustila rodičov a teraz bývala v garsónke krstnej matky, ktorá zostala na ocot a odsťahovala sa domov k ovdovenej chorľavej materi, k Imolinej starej mame. Imola rozprávala predčasne múdro starecky a v jej veku a vo vekovej skupine, do ktorej patrila, to bolo naozaj nezvyčajné. Myslím, že tým ma zrazila z nôh.

Skrátka: hovorila vyberane, jasne, zrozumiteľne a presne. Pri nej som mal pocit, že sa vyťahujem, veľavravne a priehľadne zahováram, akoby som sa jednoducho hanbil, že som s ňou premrhal veľa času. Ale vtedy si Théseus zmyslel, že Imola bude Ariadna. Bližšie rozvádzam to, čo nie je dôležité. Ako ma vyhládala na byte, aké zábrany a výhrady som mal spočiatku voči nej, hoci je to len polopravda a ťaženie času. Druhá časť pravdy je predsa len to, že som sa potešil, keď ma navštívila, a od prvého okamihu som vedel, čo chce odo mňa. A presne to isté som chcel od nej. Mal som už po krk nudného suchopárneho súkromného života, otupného zamestnania a výčitiek svedomia, o čo som sa s Oľgou musel podeliť kvôli Pálóciho smrti. Imola svojím neopakovateľným šiestym ženským zmyslom už vo chvíli, keď sme sa zoznámili, hneď postrehla, že sa cítim nesvoj, a bez zábran vstúpila do môjho života, až to vyrážalo dych. Mal som ju vlastne zadrhnúť. Namiesto toho som sa dal vodiť za nos. Pomaly,

takmer nebadateľne sme si vymenili tradičné roly a odrazu som nebol pánom svojej vôle. Ona už hrala úlohu muža a ja zasa ženy. Dvorila mi nástojčivo výbojne a vášnivo, ale jednako tak, aby som veril, že som to ja, kto kurizuje nástojčivo a vášnivo. Zvábila ma do bytu, ktorý patril jej bratovi, ale cez deň bol voľný, lebo Imolin brat dostal povolávací rozkaz na trojtýždňové manévry a jej švagriná ako čašníčka pracovala v kaviarni večer do desiatej. Jednako som si myslel, že ja som ju zlákal do toho bytu. A potom v prázdnom byte som sa nechal zviest v klamnej domnienke, že ja som zvodca, lebo som ju začal vyzliekať.

Prvé číslo som poondial, ale nasledujúce sa vyvinulo ako búrlivé kontinentálne milovanie, Imola výskala, doškriabala mi plecيا a chrbát, ale keď už to malo vrcholiť a moja Imola výskala až tak, že bezmála zachriepela, nečakane pozrela na svoje náramkové hodinky a povedala:

– Nadnes to stačilo.

A ja som zasa padal do nejakej hrozivej jamy, to sa mi ešte nestalo, to je vlastizrada, kričal som.

– Stačilo, – zopakovala Imola. – Zajtra pokračujeme.

Čo to znamená, že pokračujeme? Čo je to, nejaký román na pokračovanie v nejakom plátku? To teda predsa len nie! Kým som sa prebral, Imola sa už osprchovala. Myslel som si, že zhltnem koberec. Z kúpeľne vyšla tak, že jej vôbec nezišlo na um obliecť sa, na pokožke vymasírovanej naružovo sa jej tu aj tam ligotali kvapky vody, skutočnosť bola horšia ako špionážny, kriminálny alebo pornofilm. Pre lásku božiu, prosil som ju. Z kuchyne priniesla tabuľku čokolády, odlomila z nej polovicu a vopchala mi do úst ako cirkusovému koňovi, ktorému predtým zatlieskalo publikum, takže si zaslúži malú odmenu.

– Čo sa stalo? – spýtal som sa.

– Potom zajtra, – znovu poznamenala.

– Mohla si sa aspoň obliecť.

– Je mi teplo, – povedala.

Všetko je fuč. Koniec. Konec filmu. Dosvidanja. Moja Lžiariadna s cencúľovým lonom začala čítať svoje veršičky, ktoré boli rovnako chladné ako jej lono, darmo som ju prosil, aby prestala, som historik, nenávidím básne. Nie! Už len preto! Dúfal som, že po umeleckom prednese azda... Imola však odrecitovala celé svoje básnické dielo. Medzitým sa zotmilo. A večer sadal, ako sa v sídliskovej nocľahárni rozsvietili fialové

svetlá a rodinné teplo sa začalo presúvať do malých bytov, tak sa ma zmocňovala depresia. Všetko je márne. V cudzom byte som s dievčaťom, ktoré vlastne ani nepoznám. Čo tu hľadám? Kto z nás dvoch je blázon? Keď dorecitovala, rozostlala posteľ. Tak teraz, pomyslel som si. Namiesto toho povedala:

– Už by si mal ísť?

– Ach áno, – zronene som odvetil.

– Zajtra, – povedala. – Nezabudni, že zajtra.

Veru tak, bolo už neskoro. Byt som opustil s panickým chvatom a pred čoraz väčším sebaobviňovaním, ktoré obopínalo kontinenty, bol by som utekal až do Hongkongu. Myslel som na Oľgu, ako aj na to, že teraz som neverný naraz dvom ženám.

Svitol zajtrajší deň. Dohodli sme sa, že prídem na poludnie priamo do bytu Imolinho brata. Okolo poludnia som krúžil vôkol autobusovej zastávky pod mostom ako zlodej v samoobsluže, ktorý už prešiel krstom ohňa a má v pláne vylúpiť ďalšiu pokladnicu, ale vie, že ak teraz nie, tak najbližšie ho určite pristihnú. Po celý čas diabol sa mi zakrádal za päťami, obsmrđal a mal sa na pozore. Na zastávke postávala mladá dvojica a dievčina zrazu len povedala:

– Cítiš?

– Čo? – spýtal sa chlapec.

– Ten koreň páchne sírou.

– No a? – povedal chlapec. – Aj ja páchnem.

Théseus teda skočil na lep. Diabol sa dobre bavil, raz doňho vstúpil, nato zasa vystúpil a dával mu priateľské rady. Théseus sa dosiaľ ešte nestretol so svojím anjelom strážnym ani s diablom-pokúšiteľom. Teraz toho aspoň spoznal.

Okolo mosta medzitým autobusy jednotaj prichádzali pod most a odchádzali na sever a juh, na východ a západ. Na kopci hrad stál na stráži nad mostom, dóm na predmostí vnucoval akúsi večnosť, ktorej v meste už nikto neveril. Autobusy vstrebávali a vypudzovali hotové zástupy ľudí. Théseus nadobudol dojem, že v tejto krajine všetci hlivejú a poneviera sa každý, kto len môže. Niečo podobné aj diabli našepkávali zvereným klientom. Théseus teraz videl diablov. Diabli sa šmatlali za všetkými cestujúcimi, ktorí nastupovali a vystupovali, a okrem toho, že sa šmotkali, neprestajne mleli jazykmi.

Chod' domov a utop svokru vo vani, šepkal prvý diabol. Ak nebudeš luhať manželke, manželstvo sa ti zakrátko rozpadne, šepotal druhý. Oplieskaj prachy, radil tretí, tam na rohu je krčma, môžeš si dať znamenité pečené alebo dusené býčie žľazy a riadne zaliať výborným vínom, hovado, takto sa nikdy nepozbieraš, manželka bude rozčarovaná a ujde ti s riaditeľom cirkusu. Diabol nabádal ostatných, aby udávali svojich priateľov, lebo na rohu ulice nadávajú na režim. A tak ďalej. Diabli sa motali a intrigovali vôkol Thésea a vôbec nepostrehli, že počúval, čo vytrubujú. Zatiaľ sa mladá dvojica zase rozhovorila o ňom:

- A páchne z neho nielen síra, ale má aj parohy, nože sa pozri.
- Ale čo! Marí sa ti.

Théseus si mimovoľne siahol na čelo. Nenahmatal na ňom parohy, ale predstavil si Oľgu, ako v nemocničných izbách so zápachom dezinfekčných prostriedkov pichá injekčné ihly do bielych zadkov, vynáša podložnú misu, vymieňa infúziu fľašu, potom šantí s vedúcim oddelenia, jeho zástupcom a medikmi na nemocničnej praxi a ktovie, čo jej chodí po rozume. Spoliehal sa, že ešte sa nedopočula o jeho včerajšej samopaši. Teraz by ho nebolo mrzelo, keby sa rozchýrilo, že niektorá sviňa v bielom plášti si začala s Oľgou. Vedomie, že Oľga mu nasadila parohy, teraz by nadobudlo cenu bezvýhradnej mierovej zmluvy po prehratej vojne.

Keď sa Théseus zahľadel na hmýriaci sa dav, zmocnila sa ho závišť. Mal pocit, že všetci majú nejaký cieľ, úlohu a poslanie, všetci obstarávajú, zveľaďujú a konajú, plánujú a organizujú, a v tomto chaotickom zhone on je jediný, kto má splniť úlohu v rozpore so svojím poslaním. Navyše nie je schopný myslieť na nič iné ako na jebačku, čo mu spôsobuje výčitky svedomia, ktoré sa vzbúri, a nie je isté ani to, či pravá Ariadna naňho čaká tam za mostom, kde sa mu pominie triezvy rozum a zmysly mu bez zábran môžu rúcať dobrú povesť.

Nebeské znamenie sa mu poponáhľalo na pomoc. Keď sa konečne odhodlal zhrešiť a pristúpil k lístkovému automatu, vyšlo najavo, že nemá drobné mince. Zatvorená bola aj trafika, práve preberali tovar. Je to nepochybne nebeské znamenie, utvrdil sa Théseus.

Potom sa Théseus preplavil popelerom na pravý breh Dunaja a chvíľu sa túlal v parkovom sade. Diabol mu naďalej šmatlal za päťami a šeptal do ucha, že stadiaľ v ceste na sídlisko môže pokračovať, hoci aj pešo, až potiaľ, pokiaľ nedostane povolenie vstúpiť do včerajšieho príležitostného

raja, kde ho Imola čaká s otvoreným náručím. Rozum je dobrý len nato, šeptal diabol, aby sme mohli ospravedlniť svoju zbabelosť a pokornosť. Preto sú jeho zásoby celkom nevyčerpatelné.

Nie, povedal Théseus, sto a tisíc ráz nie. Dosiahol som, čo som chcel, a pokiaľ ide o lásku, prenechajme ju dvadsaťročným, ešte sú takí naivní, aby verili, že kvôli nim sa svet začína tvoriť nanovo. So zreteľom na fyzické a duševné zdravie nemôže hroziť väčšie nebezpečenstvo, ako keď sa v nich rozídu cesty rozumu a zmyslov.

Pokým Théseus v parkovom sade medzi odvekými stromami vyseďával na lavičke alebo si vykračoval po peších chodníčkoch, rozjímal a zžieral sa, viac ráz si predstavil, že Imola jednoducho prichádza k obloku, skadiaľ vidieť až na autobusovú zastávku, a určite je veľmi netrpezlivá. Myslí si, že v ústave ho niečo zdržalo. Myslí si, že Théseus sa nepochybne dostaví, hoci už mešká. Myslí si, že pre takého starnúceho Thésea je neobyčajne milostivý dar osudu, keď bez najmenšieho vypätia síl získa mladú, vynachádzavú Ariadnu, ktorú čakajú veľké vyhliadky do budúcnosti, a okrem toho píše aj básne, a preto on, starý chren, bol by padol na hlavu, keby premrhal takú príležitosť. Théseus teda určite príde. Aj keby medzitým dostal horúčku, ba aj vtedy, ak by ho museli priniesť na nosidlách.

* * *

Musel som predsa navštíviť Imolu a priamo jej položiť otázku: „Dievča, čo vlastne chceš odo mňa?“

* * *

Vybral som si niekoľko dní dovolenky a odcestoval som s Oľgou a synom Atilom do Nízkych Tatier. Zmena vzduchu je dobrý liek aj na hlúposť. Nevieť, či Oľga chytila nejaké podozrenie. Rozjímal som o tom, prečo šťastie zakaždým nachádzame v minulosti, a vydesila ma myšlienka, že po niekoľkých rokoch budem spomínať na túto dovolenku pred hlavnou sezónou ako na najkrajšie dni nášho manželstva. Ako dobre by bolo odznova začať život a prežiť ho s nerozvinutým intelektom ako večné dieťa, pravda, pod neúnavnou starostlivosťou milujúcich rúk. Je nepochybné, že v historickom závetrí, najradšej by som povedal, že v historickom budári, v solídnom zamestnaní so slušným platom, duševná staroba o desaťročia predbieha fyzické chátranie. Na vlastnej koži som skúsil, že je to tak. Oľga bola so mnou väčšmi spokojná, keď som sa sprá-

val ako malomeštiak, plat som vložil do spoločnej pokladnice a večerami som polieval muškáty v obkloch nášho bytíka.

Pred Oľgou som mlčal o Imole. Vlastne predsa len nie celkom bezvýhradne. Hovoril som jej o dievčine, ale predostrel to tak, akoby sa to bolo prihodilo môjmu známemu. Nemohol som prezradiť, kto je ten môj známy. Je to dôverná vec, do toho som zasvätený iba ja, povedal som. Humorizoval som, pretvaroval sa, afektoval, chudák priateľ sa celý vyšinul, povedal som, že chce skočiť do Dunaja. Mierne zvedavá Oľga si ma vypočula, ale detaily ju nezaujímali. Musel som trochu oživiť náš rozhovor. Tresol som:

– Nedá mi to pokoja, lebo mi zišlo na um, ako by si prijala, keby som nehovoril o mojom známom, ale o sebe?

Nato Oľga:

– Vari si nehovoril o sebe?

Nato ja:

– Ako ti môže niečo také prísť na um, moja milá?

Nato ona posmešne:

– Na um to zišlo predsa tebe. Presnejšie, len sa ti vynorilo.

Nato ja rozhorčene:

– To je niečo iné. Bola to len domnienka.

Nato ona uštipačne:

– Zdá sa, že po rozume nám chodia rovnaké domnienky.

Nato ja uspokojene:

– Pravdaže, zvykli sme si na seba.

Nato ona už neodvrkla ani slovo.

Vystihli sme dobré počasie, išli sme na dlhé túry, potom sme si dobre zajedli, večer sme padali do postele vyčerpaní a takí ospalí, že únava nám vzala chuť žiť aktívnejším manželským životom. Naozaj sme si zvykli na seba, či sa to Oľge páči, alebo nie.

Na konci dovolenky zhnisané mandle s vysokými horúčkami ma však položili na lôžko. Odvtedy som celé predpoludnie a odopoludnie cival na štyri steny nášho ubytovania. Hoci choroba aj pominuteľné zlo dávajú ochutnať smrť, je to scénická skúška posledného veľkého predstavenia a z neho sa už nemožno pozviechať. Vyľakal som sa. Žil som dosť dlho, aby som sa pomaly začal pripravovať na smutný skon, ale nemal som ani najmenšiu vôľu všetko nechať tak, ako to beží a leží.

Raz večer som Oľge spomenul svoj strach zo smrti. Ťažko som však nachádzal vhodné slová a keď sa mi to konečne podarilo, vyšlo najavo, že rozprávam aj o inom, nielen o smrti. Že si cením odvahu, húževnatosť a charakter ojedinelých jednotlivcov, ktorí veľmi mladí ešte sú schopní staviť všetko na jednu kartu a po celý život sa trápia v znamení jedinej myšlienky alebo idey nezávisle od toho, či možno alebo nemožno dosiahnuť cieľ, ktorý si vytýčili. Takáto odhodlanosť mi zakaždým chýbala. Kdeže je tá myšlienka alebo idea, ktorej by som ešte uveril. Keď sa rozhliadnem po svojom okolí, vidím len to, že idey a veľké myšlienky človeka skôr oberajú o zvyšok zdravého rozumu a obracajú na podlé krvílačné zviera. Možno je chyba, povedal som Oľge, že nadmieru dôverujem triezvemu rozumu, napokon ten je vhodný nanajvýš na nejaké to zmierenie, nato, aby ma v tomto zmätenom svete vášní, osobného a kolektívneho sebectva neušliapali ako ploščicu. Vtom ma Oľga prerušila a povedala:

– Čiže pri mne nie si šťastný.

– Hovorím predsa o niečom celkom inom, – podráždene som povedal.

– Mýliš sa. Práve teraz si povedal, že nie si spokojný so mnou. Napokon, čo vlastne chceš?

– Hovorím len o tom, – povedal som, – že slobodná vôľa bez idey a cieľa má cenu deravého vedra, z ktorého vytečie načapovaná voda. Veru tak! Bodaj ho!

– Nie. Uvedomil si si, že by si ma vedel opustiť.

– Neuvedomil.

– Lebo aj ja by som ťa vedela opustiť.

– Nie, – povedal som ešte raz. – Hovorím o tom, že sa cítim zle, keď vo mne vládne neporiadok a zmätok.

– Kto je tvoja milenka? – spýtala sa. – Nejaká sliedka z ústavu?

– Nijaká sliedka.

* * *

Len čo sme sa vrátili z dovolenky, Imola ma opäť vyhľadala a tentoraz priviedla so sebou aj svoju priateľku s labutím krkom, recitátorku z piatej kategórie na treťom mieste. Našťastie Oľga v nemocnici mala popoludňajšiu zmenu a Atila sa hral na dvore. Dve pôvabné kategórie prázdny byt zrazu zaliali slnkom a ja zase som v pracovni urobil poriadok, aby som ich mohol usadiť. Keď si vydýchli, Imola hneď išla k veci.

- Chcem s tebou vážne hovoriť.
- Minule...
- Tomu dajme pokoj. Čo bolo, bolo.

Hlas mala naozaj rázne úsečný, pričom recitátorka z piatej kategórie na treťom mieste ostýchavo žmurkala a viackrát sa opýtala Imoly, či sa cíti dobre. Kristepane, blysko mi v myslí, hádam som tej žene neurobil dieťa?! Fíha, pomyslel som si, treba zachovať pokoj. Ak dieťa, tak dieťa. Svet sa nezrúti. Prirodzene, že medzičasom sa jednako len rúcal. Théseus cítil, že na hlavu mu padajú kamenné balvany a po každom páde hlboká tma mu zahalila svet.

- Všetko len pekne poporiadku, – múdro som pripomenul.

Recitátorka z tretieho miesta v piatej kategórii žmurkla na mňa, inak nespustila oči z Imoly.

- Nutká ťa na dávanie? – vyzvedal som sa.
- Prečo by som mala dávať?
- Len tak som si pomyslel. Si bledá.
- Nič mi nie je.

Sadli sme si na pohovku, najprv ja, potom Imola (teraz si nevyhrnula sukňu po pás), kým Imolina priateľka si sadla oproti a veľmi úpenlivo sa zahľadela na mňa. Imola sedela tesne pri mne a povzbudivo pôsobilo, že stehná sa nám dotýkali. Začal som sa pipláť s jej vlasmi. Viackrát som ich nežne pohladil vankúšikmi prstov, aby som neporušil jej nový účes. Imola nenamietala. Od nášho posledného stretnutia si nakučerala vlasy a pripomínala mi chocholaté vtáky, ktoré som v zoolologickej záhrade videl grációzne vykračovať v nejakej barine kamuflovanej ako bazén. Atila sa spýtal, aké sú to vtáky, pštrosy, povedal som. Oľga ma zahriakla, to sú plameniaky, ale Atila naďalej zaťaťo trval na tom, že sú to pštrosy, a ja som mal výčitky svedomia, že zle vychovávam svojho syna.

Imola strúhala čoraz väčšmi zúfalú tvár a mal som pocit, že zo solidarity sa k nej povinne musím rovnako tváriť. Mal som na to rukolapný dôvod. Jedno dieťa mám dole na dvore a druhé tu, v lone tejto pôvabnej dievčiny. To teda bude hrozný škandál.

– Imola má veľké problémy, – postrašila ma roztomilá recitátorka z piatej kategórie.

- Dnes lekárska veda už...

Imola mi skočila do reči.

- Lekárska veda? Čo to tu miešaš?
- Myslel som si...
- Som zaľúbená.

Tak teda, to už hej! To je niečo iné! Akoby sa mi bol napravil vytknutý členok.

- To je naozaj báječné!

Neželal som si, aby sa do mňa zaľúbila, ale v porovnaní so strachom, že odo mňa môže čakať dieťa, zmieril som sa s tým veľkoryso: nie je to predsa také zlé, ak sa zaľúbila. Vzápätí som vdýchol jemný bozk na jej líce, ale neopätovala môj nežný prejav odpustenia. Smútok na Imolinej tvári sa nepominul, akoby jej ho bola vsugerovala oproti sediaca recitátorka piatej kategórie. Ktovie, čo všetko nahučala do Imolinej hlavy tá sliepka: nemorálne, ženatý chlap, bahno, do ktorého nakoniec obaja zapadneme.

– Nejestvujú neprekonateľné prekážky, – zase som múdro poznamenal.

- Jestvujú.

– Prirodzene, ženatý človek si to musí uvážiť. Ale taký je život. Zakaždým o krôčik zložitejší ako treba.

- Oto je slobodný, – povedala Imola.

- Aký Oto? – spýtal som sa.

– No, do ktorého sa Imola zaľúbila, – zakotkodákala recitátorka z piatej kategórie.

V tej chvíli som vytriezvel. Tam, v byte jej brata, ešte nebola reč o Otovi. Prirodzene, kto nerozjíma, ale sústavne a sústredene pozoruje, vidí to nesmierne utrpenie vo svete, číta o írskych teroristoch, počuje o ozónovej diere a na rohu ulice ho už klepli po hlave, taký človek sa nepozastavuje nad tým, že na svete sa zjavia aj Otovia, ktorí z neba nezosadnú len tak na padáku alebo nezídu po Jakubovom rebríku. Už len to chýbalo! Nech sa volám Cchiao Huan-hua, ak som pochopil, čo sa deje. Pravdaže, mozog mi horúčkovito pracoval, lenže v stave ohrozenia riadiace centrum môjho mozgu pracuje svojrázne. Vtedy Théseus je ochotný uznať čokoľvek, len nie pravdu. Aj tentoraz som vybaľol hlúpu otázku:

- To má byť nejaký trik?

Imola konečne obrátila ku mne svoju rozšklabenú tvár a smutne mi pozrela do očí.

– Ako to chápeš, že trik?

– To je tak, – trkotala recitátorka z piatej kategórie, – Imola sa zaľúbila do Ota, ale ten potrebuje len to... No predsa vieš čo... Má ešte jednu osôbku a ktoviekoľko ďalších. Imolu to privedie do hrobu.

– Ach bože! A kto je ten Oto?

Slovo si opäť vzala Imola.

– Má dvadsaťštyri rokov, – nadšene sa rozhovorila. – Teraz skončil univerzitu. Bude režisér v televízii, podobá sa na Alaina Delona.

– Alaina Delona? Potom je zaiste neodolateľný.

Imola sa cítila dotknutá, že sa jej posmievam.

– Sám Oto nevie, či ma ľúbi alebo nie.

– Takže nič nie je stratené, – povedal som škodoradostne.

Imola zatriasla hlavou.

– Táram piate cez deviate. Ešte sa nerozhodol, či ma bude ľúbiť, ale v zásade kašle na mňa.

Slovo zase prebrala krásavica z piatej kategórie na treťom mieste.

– Imola sa s ním zopárkrát vyspala.

– To ma neudivuje, – povedal som.

Pokým som teda v Nízkyh Tatrách liezol po horách s Oľgou a Atilom, ani Imola nemrhala časom. Prípád môžeme uzavrieť, pomyslel som si.

Pravda, kdežeby som ho uzavrel. Do Théseovej duše sa nastahovala nová nájomníčka. Opísali ju ako príšeru so zelenými očami a tak ďalej. Théseus nechápal – akože ju dosiaľ nepoznal? Nikdy nežiarlil ani na Ildu, ani na Oľgu. Ale teraz táto príšera mu zovšadiaľ odpovedá na pozdrav. Mala viac rúk ako polyp, tykadlami sa zachytila o Théseove rebrá a nedovolila mu zaspať do rána. Na ulici Théseus viac sa už neobzeral za peknými ženskými nohami, v paleogerontologickom ústave sa drzo správal ku kráskam, ktoré sa splietli s jeho kolegami a za chrbtom ho pohrdavo ohovárali. Zlomyselný polyp nepoznal únavu. Vo svojom živle bol v noci, ale ani cez deň sa neulieval, nanajvýš trochu menej zvierali jeho tykadlá. Théseovi vzal chuť do jedla, vzal mu zmysel pre humor, vysušil mu mozog a votrel sa mu do jadra myšlienok. Théseus nemohol vypíť ani pohár vody bez toho, aby na hladine vody nebol videl Imolinu tvár. Teraz by nielenže bol mal slúžiť býkovi, ale aj Ariadna mu ukázala chrbát. Théseus mal pocit, že je eunuch. Jednako však nezačal holdovať alkoholu, ale rozhodol sa, že sa sústreďí na prácu. Žiarlivosť je síce jedna

z najodpornejších duševných chorôb, ale zvyšuje bdelosť a jasnozrivosť človeka.

O niekoľko dní neskôr Théseus odcestoval do toho mestečka, kde predmet jeho štúdie, Gustáv Halápi, voľakedy rozvíjal svoju činnosť v prospech verejného, ale predovšetkým vlastného blaha.

Veštbá

Čierna vdova píše:

Keď som prvý raz do svojho domu pustila toho zafúľaného a do kosti premočeného neznámeho, odrazu som vedela, že konečne prišiel muž, na ktorého čakám už viac ako desať rokov. Najradšej by som bola pred ním padla na kolená a pobožkala jeho ušubrané nohavice, ale neodvážila som sa vyjaviť svoje city. Bála som sa, aby mi ho neodcudzil predčasný výbuch citov.

Nikdy som sa pred ním nezmenila o Laciho pohrebe a o tom, čo bolo po ňom, lebo som nechcela, aby si myslel, že som sa zbláznila. Keď som fyzicky a psychicky zlomená išla domov z pohrebu, na ulici ma oslovila stará trafikantka, ktorá nenávidela môjho otčima ešte viac ako ja. Najprv som sa jej usilovala zbaviť, ale nedala sa odbiť. Nepochybne bola trochu pomätená, ale patrila k tomu druhu pomätencov, ktorí neublížia ani muče a ich láska k pravde sa len-len že nezvrhne na posadnutosť. Vyhlásila sa za vešticu a z pocitu vyššej odbornosti pohrdala vedomiciami, ktoré čítajú osud z dlaní a z karát. Nemala zjavenia, len sny. Pošepala mi, že predošlú noc sa jej snívalo o mne a prisnila sa jej moja budúcnosť. Podľa toho sna istého letného popoludnia, vo veľkej búrke, ma vyhladá muž, ktorý sa pomstí za Laciho smrť a odhalí otčimove zlomyseľnosti. Pravda, vtedy žiť už nebude ani môj otčim a ani môjho manžela už nebude možné vzkriesiť z mŕtvych. Ale pravda vyjde najavo.

Hlúposť, pomyslela som si, ale jednako mi lichotilo, že v tomto meste sa našla osoba, ktorá sa nebojí hnevu môjho otčima a smelo sa postaví za mňa. Z jej slov sálala strašidelná, ale presvedčivá viera, a ja som verila jej veštbe. Aj táto žena zakrátko umrela, ale to, čo povedala v deň pohrebu môjho manžela, mi zakaždým dodalo vieru a silu, keď som klesla na mysl a chcela som skončiť so svojím životom.

Tak teda, keď som po prvý raz stisla ruku Ákošovi, skalopevne som verila, že odbila hodina pravdy. S nekonečnou vďakou som myslela na

trochu pomätenú starenu. Bolo aj leto, bola aj búrka a mala som pocit, že tento sympatický muž s teplým pohľadom zostúpil priamo z neba, aby naplnil veštbu trafikantky. Veľká sila zavše nie je ani taká potrebná na odhalenie pravdy ako na jej osvojenie. Nemohla som vopred vedieť, či sa nakoniec nerozhodne ujst.

Predstavil sa a hneď sa opýtal:

– Vy ste dcéra nebohého Gustáva Halápiho?

– Nevlastná dcéra, – opravila som ho.

– Je to podstatný rozdiel? – opýtal sa.

– Veľmi podstatný. Uvidíte.

Takto sa začalo naše priateľstvo.

Prvé stretnutie Thésea s čiernou vdovou

Nebo burácalo, lialo ako z putne, zúrivo som stláčal tlačidlo zvončeka na železnom stĺpe brány v plote, lebo víchor ma zastihol počas cesty a nevzal som si ani plášť do dažďa, ani dáždnik. Tu som, Ariadna, moja holubička, to som ja, Théseus, musíme sa dohovoriť, ako si budeme spolu počínať proti býkovi. Viem, býk mi nie je nijaká rodina, ak si rozvážna, aj ty ušetriš trochu pradena a za nasporené peniaze raz pôjdeme na dovolenku. Dom (alebo skôr vila) sa zakuklil do príšerného ticha, Iveta si dala dobre načas, kým vyšla (pravdaže, ešte som nevedel, že sa volá Iveta). Na nohy obula sandále a na hlavu si prehodila nejaký zhúžvaný pulóver. To je Ariadna? Stačilo na ňu iba pozrieť! Pozrieť do čiernych očí, vrhnúť zo tri letmé pohľady na čierne kučeravé vlasy. Théseov pohľad razom visel na nej, prilepil sa na ňu, hrom do buka, Gustáv Halápi, to sa ti teda podarilo! Naletel som! Iveta ma chytila za ruku a po jej dotyku Théseus ihneď cítil, že pod pásom sa mu vzpína mohutný meč. Ivetina krása prevýšila jeho skromné očakávanie.

* * *

Celé dopoludnie a skoré popoludnie som domrzal priateľov Gustáva Halápiho a viac rás som telefonoval do jeho vily, aby som nebohého vdove alebo dcére ohlásil svoju návštevu. Telefón vyzváňal, ale slúchadlo nezdvihli. Obával som sa, či náhodou neodcestovali. Ale kam by bola cestovala starena? Je zrejme doma, keď jej dcéra je na pracovisku. Ale darmo je doma, ak, dajme tomu, je hluchá. Aj priatelia Gustáva Halápiho tvrdili, že starena je určite doma, „tá nechodí nikam, nanajvýš do

cintorína, a beztak neprijíma nikoho“. A potom jej dcéra? Hm, hmkali, aj ja som zahmkal. V trochu ošarpanom hoteli pôvabného mestečka som sa osprchoval. Ružica za strašného chrčania a prskania vystrekovala hnedastú tekutinu, a keď z nej konečne vytekala tekutina bez farby, chuti a zápachu, ktorej hovoríme voda a je aj pitná, vyskočil som z vane s vreskom, lebo v okamihu som si chrbát spálil načerveno. Toto mesto je také blahobytné, že teplá voda vyteká aj z kohútika na studenú vodu.

Napokon v tomto priateľskom mestečku, hoci kde-tu zohavenom násypmi zákopov a takzvanými modernými budovami, ináč ma prijali vľúdne. Hotelový vrátnik pripomínal sporiteľničku v tvare prasiatka, všimné zhltol zvonivým hlasom a ďakoval modrým jazykom. Vo väčšine izieb sa ubytovali poľskí gatarbeitri, ktorí pri cintoríne stavali nemocničný komplex s domom smútku. V jedálni obsluhovali obratní uční, štíhle dievčatá a chlapci. V dennom bare ponúkali aj pravú škótsku whisky za masnú cenu. Náhoda sa postarala, že som sa nenudil ani minútu. Pri obede si k môjmu stolu prisadol starší muž s uhladenými spôsobmi. Čudoval som sa, že do jedálne ho pustili aj so psom. Pes bol slepý, volal sa Kaploň a správal sa aristokraticky. Jeho gazda sa predstavil, ale meno som si nezapamätal, takisto sa správal aristokraticky, hoci ma veľmi rušilo, že sŕkal polievku a z času na čas pohľad mu dlhšie visel na jednom z učňov. Rozhovorili sme sa a dozvedel som sa, že voľakedy bol veľkostatkárom. Keď sa rozlúčil, viečka sa mu mihali. Sprvoti som si myslel, že sklopil zrak a naoko sa javil bojazlivý kvôli mladému čašníkovi, ktorý ho rezervovane obsluhoval, ale viečka môjho spoločného stolovníka sa roztancovali vo chvíli, keď som mu neobozretne prezradil, čo ma sem priviedlo.

– Ráčite byť novinár? – spýtal sa.

– Nie. Som historik.

Ale jeho sympatie mi nezískala ani táto profesia. Aj statočný pes Kaploň pocítil zmenu v gazdovom hlase, stratila sa z neho dôvera ku mne, lebo začal vrčať, a bál som sa, že ma hryzne do nohy.

– Preto ste teda prišli sem do nášho príjemného mesta, – starý pán zhrnul svoje poznatky.

– Priviedli ma sem úradné povinnosti.

– Nuž, a či vôbec viete, kto bol ten Gustáv Halápi? Ja vám to teda poviem, pane. Mafián! Najväčší ničomník a darmošlap, akého som kedy poznal. Bodaj by psy vyhrabali jeho kosti!

Kaploň síce ani nemukol, ale vedel som si ho predstaviť, ako na jediné gazdovo slovo ozlomkrky vbehne do cintorína a pustí sa plniť príkaz, hoci by pritom musel rozpárať aj zopár zádrapčivých poľských gatarbeitrov. Na chválu psej disciplíny Kaploň povedal iba toľko:

– Oj, moja drahá Klementína!

– Ten pes aj hovorí? – spýtal som sa starého pána.

– Nie. Je to len vplyv ušatého Foximaxiho, – odpovedal bývalý veľkostatkár. Medzitým jeho hnev už vyprchal a nahlas sa zasmial, keď som sa začal zaprisahávať:

– O Gustávovi Halápim napíšem len číročistú pravdu!

Neprívetivé správanie bývalého veľkostatkára ma neodradilo od povinnosti splniť moje poverenie. Nenávisť, ktorú prechovával ešte aj voči nebohému Gustávovi Halápimu, som sa usiloval ozrejmiť a vysvetliť z hľadiska idey socializmu. Gustáv Halápi, pán života a smrti v meste, akiste zavrhol svojich rodákov a možno dal aj zatknúť starého reakcionára, nemožno sa teda diviť, že mnoho ľudí ho nenávidí. Darmo, triedny boj je už raz taký! K láske aj nenávisti treba pristupovať z triedneho hľadiska, lebo ináč sa zamotáme do kráčov buržoázneho humanizmu a potom sa až do smrti môžeme škrabkať za ušami. Ale podľa rozličných prameňov nepriateľských informácií je humanizmus rovnako nedeliteľný ako láska. Chvalabohu, triednemu boju nerozumiem ani tak ako pes Kaploň antropozofii. Zakrátko som sa však chytil svojho lepšieho rozumu a uznal, že tento homosexuálne podozrivý veľmož som mi dal povšimnutiahodné signály. Mal som byť ostražitejší.

* * *

Vyhľadal som dvoch starých dinosaurov spomedzi priateľov Gustáva Halápiho. Obaja bývalí vplyvní činitelia mesta dostali vysoké dôchodky, dobre sa obliekali, takže naoko vyzerali mladší od svojho skutočného veku. Krátko popoludní v som si kultúrnom dome vypočul Dinosauru I. Muchy sa naháňali na zelenom súkne biliardového stola, dvojkrídlové dvere do veľkej sály boli zamknuté na kľúč, iba na dvore som postrehol nejaký pohyb. Penzisti hrali šach za dvomi stolmi, obďaleč okolo zastrešenej kolkárne raz burácavé jasanie, raz zase dusivé šomranie rozochvelo letné povetrie, ktoré sa inak ani nezachvelo. Medzi početnými dôchodcami som sa cítil ako výrastok. Svoj príchod som listom oznámil Dinosaurovi I. a hoci sme sa ešte nikdy nevideli, na okraji kolkárskej dráhy

ma privítal ako starého známeho. Má ešte dva vrhy, nech zatiaľ počkám. Duch a atmosféra miesta vyvolávali šťastné staré mierové časy. A duch tých čias pobádal Thésea zbalit' svoje poznámky a ozlomkrky dvíhať nohy. V kruhu šťastných a vyrovnaných dôchodcov si opäť uvedomil, že jeho spurná a váhavá théseovčina tu z neho robí anachronickú figúru, ktorá nepatrí sem, ale tam, kde majú miesto ostatní mytologickí hrdinovia: na stránky starých kníh.

Dinosaurus I. bol urastený chlap aj v pokročilom veku. Voľakedy bol mestským býkom a závidel som mu napnuté bicepsy pod rukávom námorníckeho trička. Zľahka, voľne držal kolkovú guľu a keď ju vrhol, ruky si založil vbok a postavil sa pred vyznačené vrhovisko ako namrzený namyslený šafár, lebo nezhodil dva kolky. Nasledujúci vrh sa mu vydaril ešte horšie. Keď mi konečne bol ochotný venovať čas, cez tričko mu nepochybne prerážali škvrny potu. Nesadol si, ale ochutnal žltú limonádu. Trochu sťažka lapal vzduch.

– Pred niekoľkými rokmi sme požiadali, aby na jeho počesť pomenovali ulicu. Ulica Gustáva Halápiho. Bol by si to zaslúžil. Tu všetko je jeho dielom. Priniesol priemysel do tejto veľkej dediny, zaktivizoval obyvateľstvo. Bol to veľký človek, skoro odišiel, žiaľ, veľmi skoro. Dostal porážku, alebo ako sa to nazýva. Mal rád červené víno. Ale nemal už tak rád mladé dievčatá. To je ohovárka.

Potom Dinosaurus I. naznačil, aby som ho nasledoval, a usadil ma v kancelárii.

– Nechcem, aby počuli aj iní, čo poviem. Mal veľa nepriateľov. Zopár je aj medzi nimi, – ukázal na kolkáreň. – To sú poväčšine starí reakcionári. Votru sa aj sem. Nacionalisti, iredentisti, klerikáli, hlinkovci, sociálni demokrati, inteligenti. Rozmanitá nespoľahlivá zleza zo starého sveta.

Dinosauria II. som vyhľadal doma v spoločnosti Dinosauria I. Býval v nanovo omietnutom, pôvabnom špenátovozelenom záhradnom dome a keď som k nemu dokvitol, spolu s manželkou Malvínou oberal marhuľe do prúteného košíka. Spolu s Dinosaurom I. oživil dávno vyhasnuté revolučné časy, keď ešte boli pravou rukou Gustáva Halápiho. Moje závery sa zdali jasné Dinosaurovi II. a povodil ma po záhrade a besiedke, ktoré napospol chválili gazdove pracovité ruky.

– Ajhľa, – povedal, – predsa nie je pravda, že potomkovia sú nevďační. Dobrý historik stavia most z minulosti do budúcnosti.

Bolo to aj moje presvedčenie. Naša výmena názorov bola bohatá na detaily a vznešená duchom, lenže z vedeckého hľadiska pripomínala skôr švédsky stôl, na ktorom nie je nič iné okrem reďkovky a arašidov. Stôl však naložili reďkovkami a arašidmi tak, že sa prehýbal.

* * *

Obaja Dinosauri presvedčili Thésea o tom, že svet by bol chudobnejší bez Gustáva Halápiho. Je to pravda, znelo sprava, je to pravda, znelo aj zľava. Lenže čo je teda pravda? – vzkypel Théseus. Mnoho rečí iba oslňuje. Môže hovor vyjadriť pravdu? Ale keďže hovor je domovom pravdy a pravda bez hovoru nejestvuje tak ako ani dom bez tehál, malty a škridlíc, a keďže hovor, podľa Théseových skúsenosti, deformuje a falšuje pravdu, potom je otázne, či pravda vôbec jestvuje. Alebo to, čo za ňu pokladáme, ba nehanbíme sa za ňu vyhasínať ani životy, nie je nič iné ako iba svojrázny hovor, ktorým sa vyjavuje obraz nášho myslenia? Hovor neodzrkadľuje nič iné ako štruktúru myslenia, čiže samu seba a akúkoľvek pomyselnú ideu, ktorá rovnako nemá objektívny základ, ako myšlienka nemá ani farbu, ani vôňu, a tak ako je neuchopiteľná myšlienka, sama osebe je iba neuchopiteľné návratné marivo? Kto si myslí, že pravdu má na dosah ruky, vzdiali sa od nej najviac.

Obaja dinosauri zamračené zazerali na Thésea.

* * *

Potom Dinosaurus I. požiadal správcu, aby otvoril veľkú sálu kultúrneho domu a odprevadil ma cez javisko do úzkej chodby, kde boli šatne a kabinet športových potrieb. V kabinete otvoril sklenú vitrínu, z police vzal niekoľko predmetov a rozčítene ich položil na pingpongový stôl uprostred miestnosti. Zaraz som tušil, že ide o relikvie. Štyri predmety: opasok z nohavíc, preparovaný bažant, hladidlo a kyjak nenavodzovali nijakú súvislosť, ale jednako sa zdalo, že súvisia s osobou, o ktorej sme sa zhovárali celé popoludnie. Dinosaurus I. pochválil môj bystrý um a začal mi ešte viac dôverovať. Podľa svedectva mojich zbytočných poznámok, ešte v hrdinských časoch za prvého, medzičasom zosnulého predsedu kultúrneho domu, na plenárnej schôdzi, zvolanej v znamení boja za mier a rovnoprávnosť žien, sa prihodila malá nepríjemnosť. Rečník práve nastolil veľkolepú otázku a zhlboka sa nadýchal, aby odpoveď, ktorá mu dozrievala na končeku jazyka, zasiahla očarené publikum ako pikujúci bombardér. Vztýčil ruku k nebu, aby o chvíľu rozdrvil falošné ideológie,

akoby bol tupo tresol bucharom. Jeho gesto bolo buď veľmi prudké, alebo sa mu v pľúcach a bruchu nahromadilo priveľa vzduchu, ale zaručene mu praskli pľúcnice a nohavice sa ako žalúzie zosuchli po členky. Publikum sa začalo hniezdiť a šramotiť. Zmätený rečník si viackrát popočahoval nohavice. No vtom zakročil Gustáv Halápi. Sedel v prvom rade a na javisku sa zjavil skokom zahanbujúcim aj športovcov. Odopol si pľúcnicu a podal zapýrenému rečníkovi s týmito slovami:

– Tieto používaj, Bandi. Vyrobené sú v Gottwaldove, neroztrhnú sa. Hózentrágle sú prežitkom starého režimu tak ako živnostníci.

Tak veru, zaspali ho ováciami a frenetickým potleskom, v tom čase bol populárnym človekom, jedným z vedúcich činiteľov mesta, vášnivým poľovníkom. Ale v meste sa stal aj prvým ochrancom prírody, keď o zelených a iných chuligánoch ešte nebolo ani chýru, ani slychu. On predsa zakázal poľovačky a túto udalosť pripomína vypchatý bažant vo vitríne. Staré panské rozmary sú chytľavé, povedal môj Vergílius, aj Gustáva Halápiho nainfikoval ne jeden vrtoch, ktorý nie je dôstojný nového človeka. Lenže aj ten nový človek je umiesený len z mäsa a krvi a je horľavý ako drevo. Potom teda poľoval na líšky, poľoval na srnce, poľoval na zajace a poľoval na muflóny, pokým mu príbeh s bažantom nevyrazil pušku z rúk. Dinosaurius I. bol svedkom prípadu, jeho hodnovernosť pochádza teda z prvej ruky tak ako slovo apoštolov. V kriačine mestského chotára sa dostal na mušku bažant, ale Gustáv Halápi, ináč výborný ostrostrelec, tentoraz netrafil a guľka len-len že oprážila perie na vtáčom chvoste. Nato sa stalo niečo nezvyčajné. Vták neodletel, ale obrátil sa proti veľkému človeku, bez najmenšieho nepriateľského úmyslu sa mu vrhol pod nohy a povedal:

– Neubližuj mi, dobrý človek. Som obyčajná domáca sliepka, ktorá každodenne znesie jedno vajce na stôl statočnému pracujúcemu ľudu. V mladom veku som bola hrdopýška, a preto ma kaňa premenila na bažanta.

A nato Gustáv Halápi hodil pušku do trávy, sklonil sa a pohladil bažanta po chrbte, akoby to bol jeho poľovný pes, zakázal všetky poľovačky vo vrbine a v blízkych lesoch, vtáka zase odniesol domov a pustil medzi sliepky a perličky, aby si na seba zvykli. Ach áno, vedel sa citovo vzrušiť, bol citlivým človekom, hoci to skrýval a nikdy sa nevystatoval svojím humanizmom: humanizmus buď jestvuje, alebo nie, a tak ako

košeľa Kentaura Nessa alebo ktovie čieho čerta, no niečo obdobné, šemotil Dinosaurus I., nalepila sa naňho košeľa humanizmu, ale, žiaľ, ten svet sa pomínul. Všetko sa pomínie, čo je pekné, nezničiteľné je iba zlé, diabolské, čertovské, nepriateľské, hoci my, vykresaní z tvrdého dreva, sme sa jednako nevzdali. Treba vedieť hovoriť ľudským jazykom, ale zavrže aj to je málo, treba uchopiť ľudskú dušu, uchopiť zahorúca (?), hoc aj hladidlom (???)!

Prišiel raz na skúšku súboru ľudového tanca Kytka a hľa, všimne si, že nohavice a košeľa nie sú vyhladené. Sem sa s hladidlom! – vykrikoval Gustáv Halápi a sám sa pustil do malej úpravy množstva skvostného ľudového odevu, a kto to videl, tomu slzy zarosili oči.

– Práca nie je hanba, – uveličene povedal obklúčený tanečníkmi a hladidlo obracal ako maršalskú paličku. – Kultúrnici, vpred! Za slobodu!

– Za slobodu! – zborovo odpovedali kultúrnici.

Pravdivý príbeh o kyjaku onedlho vyrozprávala Iveta.

* * *

To je v skratke všetko, čo sa prihodilo predtým, než sa Théseus dostal do Ariadninho domu a jej priazne. Stvoriteľ si dal veľmi záležať na Ivetinom či Ariadninom zovňajšku, no nezanedbal ani neviditeľné detaily, ale čože skrývajú? – sužoval sa Théseus. Ariadna mu predovšetkým vnútila šálku čaju, lebo ako povedala, čo je hoden spasiteľ, ktorého skolí zápal pľúc skôr, než sa pustí do veľkej práce. Théseus z toho všetkého pochopil len to, že najprv musí posediť pri čaji s Ariadnou, ak chce pracovať. Zdá sa, že tu je taká obyčaj.

Pri sŕkaní čaju šeredná starena strčila do dverí svoju hlavu. V tej chvíli stvrdli črty Ivetinej tváre. No aj starena pozerala na nich pichľavými očami.

– Vráť sa späť, mama, – rázne povedala Iveta. – Pán Semere prišiel, aby odhalil Zloducha.

Rozprávanie čiernej vody o otčimovom obracaní kabátov

Na prvý pohľad som sa doňho buchla, mojej pozornosti neušiel ani jeho najmenší záchvev. Spočiatku ma počúval s veľkým záujmom, ale potom mu brada ovisla! Darmo, skalopevná pravda ako hrom triešti tajomnú a širokú škálu legiend a nemôže sa vyrovnáť tajomným a pes-

trým legendám; ľudia smädia po legendách, pravda ich nanajvýš unavuje a vytriezvie. Kto hovorí pravdu, môže rátať s tým, že bude osamelý tak ako ja. Ákoša som teda navádzala na pravdu naozaj obozretne, aby sa veľmi nevyľakal a hneď neuskočil.

Áno, posedenie pri čaji... O otčimových skutkoch sa mi nehovorí ľahko, hoci som sa na to pripravovala už desať rokov. Jednako Ákoš neprišiel nečakane a mojimi končatinami prechádzali zima a teplo, pokým som postavila a prevárala vodu na čaj, a na vyjavenie pripravená pravda roznieťla strhujúcu smršť, v ktorej som sa cítila ako mizerná handra, zdrap papiera. Čo som vôbec mohla povedať? Tento veľký deň možno prišiel prineskoro. Mama je už dávno len vlastným tieňom, troska, ktorá oveľa skôr upadla duševne, ako schradla telesne, a ja som zostala sama so svojou pravdou, ale práve tú nepotrebuje nikto, ani Ákoš. To som hneď postrehla. Aj on potrebuje legendu, čím pestrejšiu a čím výpravnejšiu, tým lepšie. Začala som teda od začiatku. Že môj otec nie je môj otec, ale otčim, no to je iný príbeh, o tom inokedy, a že mal jedného brata, ktorého v tridsiatom ôsmom úprava hraníc zastihla v slovenskom štáte, aj si ho ponechal, lebo sa tam priženil, vzal si za ženu spišskú Nemku, ktorá možno žije ešte aj dnes, ale nikdy som ju nepoznala, a ktorá možno ani nevie, že som na svete. Každý príbeh sa začína ťažko, lebo začiatok vyznačuje pokračovanie, a keď zvolíme zlé východisko, zamotáme sa do svojho príbehu, hoci máme na zreteli všetky jeho detaily aj s pozadím, ale nestranný človek pochopí celý príbeh bez hlavnej nite, a keď si ju neosvojí, pomyslí si, že máme zmätenú hlavu.

Východisko je teda také, že môj otčim mal brata, ktorý sa v štyridsiatym štvrtom tam na druhej strane hranice pridral k povstalcom a fricovia vypísali odmenu na jeho hlavu. Otčim nevedel nič o bratovom osude, predtým sa ani veľmi nenavštevovali. Otčimov brat sa skoro oženil a odvtedy sotva zavítal do nášho mesta, málokto ho poznal a málokto sa naňho pamätal, a keď ich rozdelila aj nová hranica, prestali si medzi sebou vymieňať beztak sporadické listy. Môj otčim sa zavše nechal ukolísať falošným vedomím istoty, že stačí vymknúť pred prahom, čo preňho je nepríjemné. Pravda, skôr či neskôr predsa len padne svetlo na všetko, čo sme zatajili.

Môj otčim nebol rytierom svätého grálu ani Judášom, nebol ani zlo-myseľný, bol iba neľútostný a darmo sa maskoval za starostlivého otca

mesta a nepodplatiteľného majstra verejného záujmu, pred odhalením sa v duši triasol do smrti. Brat ho navštívil v predjeseň štyridsiateho štvrtého roku. Front už bol blízko, všetci sa pripravovali na najhoršie, na bombardovanie a evakuáciu, všetci si ukladali hlavu na spánok s tým, že ráno precitnú v apokalypse. V meste sa hemžili nemeckí dôstojníci, ale neznepokojovali civilné obyvateľstvo. Maďarsko ešte bolo spojencom Nemecka. Možno si teda predstaviť, ako môj otčim zdúpnel, keď raz večer k nim zabúchal nejaký dôstojník Wehrmachtu, zaraz sa vystrašili tak, že si vôbec nevšimli jeho hodnosť. Chvíľu trvalo, kým môj otčim spoznal svojho brata v dôstojníckovi, a prešiel ešte dlhší čas, kým si vyjasnili záľahu nedorozumení, ktorú vyvolal nečakaný príchod môjho strýka.

„Čo je, Béla, dal si sa k fricom?“ – spýtal sa zarazený otčim a vôbec nebol schopný sa zorientovať, čo vôbec nebolo čudné v tých zmätených časoch, keď z ktoréhokoľvek stĺpa v momente mohla byť šibenica. Brat Béla podľa z rozhorčeného výkriku môjho otčima akiste pochopil jeho nevôľu, lebo vtedy človek nezačuje slová iného tak, ako by ich práve chcel nezačuť, lebo nie je schopný počuť nič iné, len to, čo by rád počul. Také nedorozumenie! Môj otčim sa vonkoncom nerozhorčoval, len ho prsto prekvapilo, že dávno nevidený brat vpadne k nemu v rovnošate cudzej armády, sotva ho pozná, a teraz je predsa tu, a ak je dôstojník (vďaka nejakému zázraku alebo podvodu, lebo medzi predkami neboli folks-dojči), v danej chvíli je to potom dobré, ale možno, že zajtra to už bude nebezpečné, teraz oni síce pomaly, ale iste ustupujú k vápennej jame, ale ak sa zajtra kocka opäť otočí, toto príbuzenstvo ešte môže byť prospešné, ale či sa kocka vôbec otočí? Môj otčim sa znepokojil a brat mu to cítil v hlase, čo hneď aj svojrázne pochopil tak, že môj otčim ho nepokladá za čestného človeka, lebo sa obliekol do uniformy okupanta. Domnieval sa, že môj otčim schvaľuje, keď uňho hľadá útočisko. Razom sa zbavil malej úzkosti, ktorú zažil počas cesty, a od začiatku do konca vyrozprával svoj dobrodružný údel, prečo a ako sa pridol k povstalcom, ako nadobudol nemeckú uniformu, ako nebezpečne riskoval prechod cez hranicu a že dva razy len-len že ho nechytli.

„Čo je, Béla, ty si sa pridol k partizánom?“

„Je to tak.“

„A my teraz z toho budeme mať opletačky?“

Otčimov brat si prišiel po civilné šaty, nechcel sa u nás skrývať, má

bezpečnú skrýšu, povedal, ale teraz by potreboval iba civilný oblek, nechce zostať ani na noc a nechce nás zaplietť do ničoho na svete, ale vtedy môj otčím v ruke už zvieral bakuľu, darebák, vrieskal, tresol brata po pleci papekom. Brat sa zapotácal, chvíľu sa ešte pokúšal dohadovať, ale môj otčím zostal neoblomný, preto sa mu videlo lepšie, ak sa poberie preč. Môj otčím však vybehol za ním na ulicu.

Chudák Ákoš!

Spôsobila som sklamanie svojmu spasiteľovi, hrozne ma to mrzelo, bezmála som sa rozplakala a ako spochabená som opakovala: čo mám robiť, pravda bolí, náramne sa hanbím, že som vás musela rozčarovať, aj ja mám rada legendy, ale oveľa radšej mám pravdu. Čakala som na ňu takmer celý ľudský vek a pochopte (bola by som to povedala nahlas, ale mala som obavy, že mi zaplesne dvere, a preto som si to povedala len v duchu), sama som trochu sklamaná, lebo som verila, že Ákoš vie všetko, ale namiesto toho odo mňa čaká nepravdu, čo je to potom za spasenie?! Spočiatku si robil poznámky. Sedel za stolom nad poznámkovým blokom s vážnou vedeckou tvárou. Bleskurýchlo zapisoval, ale potom čoraz častejšie dvíhal hlavu a napokon som zbadala, že pokým prstami brázdí po papieri, zdúpnený hľadí na mňa, a vtedy som nahliadla do jeho poznámok a vidím, že pomerne dlho už nenapísal ani písmeno, ale čmáral rozličné kliky-háky, kreslil kruhy a šrafoval. Povzdychla som si. Má to vôbec zmysel? To je ten muž, ktorého mi veštili? Alebo agenti môjho otčima ho najali, aby vytiahol zo mňa priznanie a potom na podklade toho by ma mohli zavrieť do blázinca? Uznávam, že trpím stihomamom. Jednako som premohla svoje podozrenie. Inštinky ma ešte nikdy nesklamali, zaraz rozoznám podliakov. Možno, že Ákoš je nezodpovedný ľahťár, ba možno aj podplatiteľný, ale nie podlý, a jeho nevyspytatelnosť sa neskôr osvedčila ako cnosť. Na druhej strane aj ja som chybovala. Čakala som na jeho príchod a predstavovala som si to tak, že nemusím pohnúť ani malíčkom, kto príde, spasí ma len tak zadarmo, a nezišlo mi ani na myseľ, že za to vykúpenie musím niečo aj urobiť. Koniec koncov poslali ho preto, aby potvrdil legendami opradený život môjho otčima, a nie preto, aby odhalil pravdu. Zadali mu úlohu, ktorú napokon prijal s nevôľou, len aby sa nepovedalo, a vtedy sa zjavím a všetko postavím na hlavu, zbúram pekne postavený hrad z falošných karát, a ten neborák všetko môže začínať od začiatku.

Sprvoti sa na mňa veľmi hneval, lebo keby ma pokladal jednoducho len za blázna, nebol by sa rozčertil, neoháňal by sa ceruzou a spoza poznámok by sa na mňa neškeril ako spútaný včiak. Ak ma pokladá za blázna, bol by prikyvoval, neprestal by si robiť poznámky, ale zdvorilo by sa bol rozlúčil a nikdy by som o ňom ani nechyrovala. On sa však napajedil. Nadobudol purpurovočervenú farbu, obávala som sa, že po stole začne trieskať zápisníkom a okríkne ma, aby som neklamala. Prosím, povedala som, veľmi ľutujem, že som vám spôsobila sklamanie, ale nie je to moja chyba. Nie je to ani moja vina, že v tomto prekliatom svete, nech už človek žije kdekoľvek, vždy a všade sú skupiny a kliky, ktoré majú záujem na tom, aby pravda nevyšla najavo. Ja nepatrím do nijakej kliky. Ja som iba nevlastná dcéra mŕtveho muža, ktorému vďačím za veľa, ale ktorý ma zároveň pokladal iba za svojho otroka, hnutelnosť, pravda, za takú hnutelnosť, ktorú nikdy nedal na dražbu, ale nepokladal ma ani za človeka. Pravdaže, Ákoš nemohol pochopiť, na čo narážam, raz to poviem, povedala som, ak vás to zaujíma, no teraz ste neprišli kvôli mne, ale aby ste blahorečili môjmu otčimovi, takže teraz to sem nepatrí. Zhovárala som sa s ním rázne a veľmi tvrdo. Sama som cítila, že v mojich slovách je sila a nejaká neúprosná neoblomnosť, ani sa nepamätám, kedy naposledy som bola taká zaťatá a odhodlaná. Pod vplyvom môjho rázneho vystúpenia sa Ákošov hnev začal mierniť a navracala sa mu počiatočná nerozhodnosť. Podarilo sa mi teda trochu spochybniť jeho istotu, čo znamenalo víťazstvo. Pravdaže, ani zďaleka som ho ešte nepresvedčila. Tým sa ani netajil.

– Rád by som vám veril, – povedal a mala som pocit, že hovorí úprimne. – Ale to, čo ste povedali o svojom otčimovi, jednoducho nie je možné. Kto vám to uverí? A kto uverí mne? Váš otčim je legendárna osoba. Legendy sa prosto nedajú vyvrátiť. Kto sa o to predsa len pokúsi, blamuje sa.

V duchu som súhlasila, ľudí nezaujíma pravda, lipnutie na pravde je čosi také ako sexuálne ukojenie, po ktorom sa znormalizuje krvný tlak a tep srdca je opäť v norme, a ja od tohto človeka nechcem nič iné, len aby ma uviedol do stavu, v ktorom mám opäť normálny krvný tlak aj tep srdca. Či je pomsta sladká? Keďže nemám pomstychtivú povahu, neviem, čo sa stane, ak sa tento muž pomstí za môj zničený život, či ma to jednoducho uspokojí, alebo si nájdem záľubu v pomste a zvyknem si na ňu

ako na omamný prostriedok. Áno, trochu som sa naľakala. Ale keď som videla, že Ákoš začal pochybovať a čoraz väčšmi ho vzrušovalo, či tento príbeh vôbec možno zverejniť, jednako som mala menší pocit zadostučinenia. Podarilo sa mu nasadiť chrobáka do hlavy a teraz už nemôžem zastať na polceste.

– Počujte! – povedala som. – Zaujímá vás pravda, alebo niečo iné? Vari peniaze alebo pracovný postup? Nevieť, nie ste povinný s tým sa mi zdôveriť.

– Dobre, dobre, – povedal. – Prirodzene, že pravda. Ale keby som povedal, že peniaze alebo pracovný postup, zaiste by ste mnou ohrdli.

– Neohrdla. Čo ma do toho. Nie som pokrytec.

– No dobre, – povedal. – Podumám.

– Je tu ešte niečo, – povedala som.

– Naozaj? Nadnes by to už mohlo byť dosť.

– Teraz si ma už musíte vypočuť do konca.

Celý príbeh sa predsa mohol skončiť aj inak, hoci aj tragicky, tak ako osud otčimovho brata, ktorý sa zakrátko dostal do rúk Nemcov a nikto ho viac nevidel. Nuž, mohol to byť trebárs aj školský príklad tragikomickej absurdity života alebo poverovacia listina bezbožnosti, veď onedlho môjho otčima povýšili, za čo duplom mohol vďačiť svojmu bratovi. Po prvé preto, že ho vyhnal z domu, a po druhé zase preto, že do smrti zúročoval jeho blahoslavenú pamiatku, a sám brat, pánbohvie kde zahraný v hromadnom hrobe na okraji cesty, bol už odsúdený večne mlčať, nemohol ho namočiť a nemohol sa mu pomstiť za ponižujúce urážky. Musela som teda rozpovedať aj túto druhú časť príbehu, pokým som si to neuvážila, lebo zúfalstvo ma zavše pobádalo, aby som to vzdala, veď najlepšie je nezabrádať do toho, čo sa stalo, lebo si otrávime ešte aj svoje najlepšie minúty v živote. Rozpovedala som mu teda, že na druhý deň po bratovom príchode, keď sa už zmrákalo, dvaja muži oslovili môjho otčima. Mohli to byť neznámi cudzinci, lebo hovorili miestnym maďarským nárečím Polovcov, môj otčim ich nepoznal, a keď ho oslovili, aby išiel s nimi, jednako si pomyslel, že sú to agenti gestapa. Pri tejto myšlienke zaraz pustil do gatí. Obišli trhovisko a namierili si to k tlačiarňi. Obaja muži sa nesprávali nepriateľsky a môj otčim sa pomaly upokojil, začal im klásť rozličné otázky a odpovedali mu vyhýbavo: včas sa dozviete všetko, neznervózňujte sa, povedali. V tlačiarňi ho odprevadili krivola-

kými chodbami do zadného traktu, stadiaľ potom dole do pivnice, kde neskadovali uhlie alebo drevo na kúrenie, ale baly papiera a rotačky. Z miestnosti bol vchod do kabíny a v nej naňho čakali ďalší traja muži. Môj otčim zostal stáť ako teľa pred novými vrátami, keď mu pohľad padol na suseda, pána Petráša. Petráš nebol tlačiar, ale obuvnícky príštipkár.

„Sused Petráš, čo tu hľadáte?“

„Vitajte, súdruh Halápi,“ priateľsky ho pozdravil sused Petráš a vrelo si s ním potriasol ruky.

„Aký súdruh Halápi?“ žasol môj otčim. „Súdruh je váš kat!“

Sused Petráš pokladal neokrôchané slová za žart a svojou vráskavou dľaňou, zapáchajúcou obuvníckym glejom, opäť plesol po praktikantovej mäkkej ruke. Môjmu otčimovi pomaly svitalo, že padol do fatálneho omylu. Čakal, že za chrbtom sa mu zase otvoria dvere a v uniforme nacistického kapitána vojde jeho brat Béla, aby vzápätí nad ním vyslovil hrdelný rozsudok za včerajšiu zradu. Dvere sa však neotvorili, a prítomný robustný muž s čiernymi sumčiami fúzmi prísne žmurkal a podišiel k železnej peci, pošťural v nej pahrebu a na oheň vysypal polovicu obsahu uhliaka. Oheň priateľsky praskotal a v krátkom čase sa im podarilo navzájom pomysliť a zmiašť.

„Váš život je ohrozený, sused Halápi,“ sused Petráš šiel na vec.

„Môj život? A síce prečo?“

„Včera večer som si všimol. Prirodzene, náhodou.“

„Bože dobrotivý!“ vykrikoval môj otčim. „A čo ste videli?“

„Bola to veľká opovážlivosť,“ karhal ho sused Petráš. „Nerozvážnosť. Keby ste boli organizovaný člen, boli by sme vás za to brali prísne na paškál!“

„Maličkosť. Bola to vlastenecká povinnosť.“

„Iste, isteže,“ skočil mu do reči muž s výzorom Turka, ktorý mohol byť ich veliteľ. „Ale ľahko ste sa mohli odhaliť.“

„Keby som bol organizovaný...“ odpovedal môj otčim.

„A pridáte sa k nám?“ spýtal sa sused Petráš.

„Keď teda myslíte...“

„Tak servus,“ povedal sused Petráš. „Ale najprv vás musíme skryť.“

„Aj môj mladší brat je partizán,“ pochválil sa môj otčim.

Chlap s tureckými fúzmi prikývol.

„Všetko vieme.“

Théseus sa prvý raz ponára do bahna žiarlivosti

Iveta mi čítala myšlienky, keď si sama nastolila otázku, či má právo hovoriť o pravde a vynášať súdy. Keď si myslíme, že hovoríme pravdu, hovoríme skutočne o pravde? Boh naozaj hovorí našimi ústami a vari nie je nehanebné pokladať za Božie slovo, ktoré vyslovené nám spôsobuje až priveľké svetské zadostučinenie? Pravdu treba vysloviť, je to veľmi jednoduché, upokojoval ju Théseus. Hoci som vedel, že ona má pravdu. Túžba po pomste sa nemôže lepiť na vyslovenú pravdu.

* * *

Od Ivety som cestoval priamo k Imole, do toho mesta, kde sme sa v máji zoznámili. Imola zabočila do brány práve vtedy, keď som z opačného smeru zahol do ulice, a odvážil by som sa odprisahať, že ma zazrela. Aj som na ňu zakýval, ale ona predstierala, akoby ma nebola zbadala. V poriadku, pomyslel som si, beztak k nej zájdem, nanajvýš sa vyrovnáme navždy.

Ale najprv som obišiel blok domov a ak ma medzitým niekto sledoval, zrejme si myslel, že mám niečo za lubom. Aký hlúpy je človek, pomyslel si Théseus. Hodlá sa vyspať bez jednej s dvadsiatou ženou a jednako ten istý strach a úzkosť ho vystavujú skúške ako vtedy, keď v stávke bolo jeho panictvo, ide na to tak hupkom, akoby zajtra mal umrieť. Keď som si v hlave dôkladne prevetral vlastnú zbabelosť a premohol som svoju neoblomne neústupčivú malovernosť, jednako som zašiel Imole zaželať dobrý večer (alebo jej ho skôr pokaziť) pod pazuchou s fľašou priemyselne spracovaného vína. Imola sa mi zdala nevlúdna.

– Vytiahol si ma rovno z vane, – ponuro povedala.

Ale obliekla sa príhodne. Pod hnedým frotírovým plášťom dlhým po kolená nemala ani kus odevu. Ak vyrušujem, brbtal som, zaraz tajdem.

– Čoby si tašiel. Už niekoľko dní myslím na teba.

Bola to nesporne dôležitá správa, keby to záviselo odo mňa, dal by som ju vytlačiť na titulných stranách novín. Z vďaky som jej chcel spôsobiť aj radosť a ubezpečil som ju o svojej vernosti, povedal som, že takisto iba na ňu myslím už niekoľko dní. Nato ona, obrazne povedané, mi z hri-vy vytrhla dvadsaťtri vlasov, navyše jediným šklbnutím.

– Bola som pri bratislavskom vlaku. Dúfala som, že na víkend Oto príde domov.

Potom išla do kúpeľne natočiť si vlasy a ja som dostal studenú sprchu. Potvora! Théseus vzplanul nedôstojným hnevom a pomyslel si, že tejto Lžiariadne asi sotva záleží na tom, ktorý muž jej vlezie do postele, ak niet koňa, stačí aj osol.

O štvrt' hodiny sa zjavila v tom istom kúpacom plášti a neostýchala sa, môj pohľad na okamih sem-tam mohol zahliadnuť tie časti dolných končatín, ktoré s jej dovolením mohol vidieť len turista zvaný Oto.

– Ešte ste sa teda nerozišli? – spýtal som sa.

– Ale rozišli sme sa, – chladne odpovedala.

– Prečo si potom išla na stanicu?

– Preto, lebo sme zostali priatelia, alebo nie? Vari sa mám naňho hnevať?

– Vyčkaj, kým nepríde.

– Ale on sám od seba nepríde.

– Tak to netreba preháňať, – povedal Théseus, akoby čítal z nejakého zákonníka.

Imola sa pohoršila, ona nepreháňa nič, to sa skončilo, ale jednako sa nemusia na seba hnevať, a má obavy, že Oto sa bude na ňu zlosťiť, lebo si namýšľa, že ho chce prenasledovať svojou láskou, hoci to vôbec nepriehádza do úvahy, ona si jeho lásku zachová v pamäti, nikdy sa nebude miešať Otovi do života, ale priateľstvo je veľmi silné puto, ktoré sa nesmie nezodpovedne spretfhať. A dôvodila takto:

– Aj ty si predsa prišiel ku mne. Oto raz tiež uzná, že raz musí prísť. To nemôže byť inak.

Hneď som si uvedomil, že nás štepili z jedného kmeňa. Tak ako ja, aj Imola klamala samu seba vášnivo, nástojčivo a kašlala na elementárnu logiku. Nie je to ani také nevinné: sami seba zavádzame, ale škodíme iným.

– Prečo je pre teba Oto taký dôležitý? – spýtal som sa jej dôverne.

Otázka bola hlúpa, hanbil som sa, že môj intelekt pracuje na také nízke obrátky. Medzitým v kuchyni Imola vhupla do teplákov a stadiaľ zakričala:

– To sa pýtaš ty? Predtým si povedal, že aj ty stále myslíš na mňa.

– Aj ty si povedala to isté.

– O tebe a Otovi. Ak je človek osamote, na koho má myslieť, ak nie na najlepších priateľov?

– Podľa toho ja som tvojím najlepším priateľom?

– Ty si to nemyslíš? – A opäť hľadela na mňa, akoby som práve vypadol z džungle a mali by ma čo najskôr poslať do nejakej rýchlej prípravky pre negramotných, aby som pochopil rozdiel medzi citmi a pocitmi, nezjedol kľučku a nepromenádoval sa v nočnej košeli na ulici.

– Aj Oto je tvojím najlepším priateľom?

– Ach bože, – vzdychla. – Nepleť si to! Obaja ste moji najlepší priatelia, hoci viac-menej odlišne. Keby som bola vedela, že prídeš, bola by som ti išla naproti na stanicu.

– A keby som raz prišiel s Otom? No, potom čo? Komu by si išla naproti, mne alebo Otovi?

Imola začala chrliť oheň.

– Hádám len nežiaríš na Ota? Predsa vieš, že sme sa rozišli!

Viem, viem, bodaj by to parom vzal, to predsa prejde, pokým ja sa tu pechorím a chcel som byť jej oporou, zatiaľ ona po mne jednoducho šliape ako po odratej medvedej koži a v hlave zvažuje myšlienku, že ma odnesie do čistiarne dezinfikovať proti moľom alebo predá starinárovi, ak sa jedného dňa polepší jej bujarý kráľovič. Ale tak mi treba! Nezaujíma ma moja práca, neviem opätovať lásku a priazeň iným, nezaujímajú ma peniaze ani môj pracovný postup, zakaždým sa zastavím na polceste a medzitým čas nado mnou uplyva. Tak mi treba, lebo vždy žijem iba momentálne, čo nie je to isté, akoby som bol žil pre chvíľu. To by už predpokladalo nejakú cieľavedomosť. Môj život nemá cieľ, ale iba uplyva, kade sa podložie zvažuje, tade ma unáša.

Rozprával som Imole o svojich dobrodružstvách. O zostarnutom statkárovi, dvoch dinosauroch a ich relikviách, ale predsa len najviac o Ivete, ako ten očarujúci cherubín jediným švihom šable zbavil nimbu svojho otčima. Vtedy ma Imola vo svojej svätej naivite vyzvala, aby som bojoval za pravdu. Zarazene som sa jej spýtal:

– Za akú pravdu?

– Prečo, právd je viac?

– Pravda je, že sa pomiatla.

– Rada by som sa s ňou zoznámila, – povedala Imola.

– Načo?

– Zaujímajú ma pomätení ľudia. Z rozumných ľudí sa mi dvíha žalúdok.

Začal som sa poberať.

– Nechoď preč, – prosila ma dievčina. – Môžeš spať aj u mňa. Teraz by som nechcela zostať sama.

Théseus sa jej na jediné slovo opäť vydal napospas, lebo v ňom začala sliepňať nádej, že v noci možno jednako len dostane dievča, a potom navždy zapadne Otova hviezda. Zostal, lebo mu vôbec nezáležalo na tom, kde bol a kde je, a na tomto svete už dávno nemal termínovanú úlohu.

Medzičasom sa zotmilo, odišiel mi aj posledný vlak, Imola odbehla do kúpeľne a obratom sa vrátila v ruke s riflóvymi kraťasmi.

– Otove, – povedala bezmála so slzami v očiach. – Rifle nechal tu pred niekoľkými dňami, aby som ich vyprala. Musí prísť ku mne už len po tie kraťasy.

* * *

Kto nepozná peklo, neuvidí ani nebo, pomyslel si Théseus v saune nasýtenej hustými výparmi nudy, ktorá ho privítala predpoludním v paleogerontologickom ústave, a nemal ani najmenšiu vôľu pokračovať v mnohotvárnej výskumnej práci. Bol unavený a nevyspatý.

Noc z piatka do sobotného úsvitu teda strávil v Imolinej posteli, ale predsa len nie v jej náručí. Bdel som pri jej ramenách a moja milá, o piad' vyššia malá Imola si vôbec nevšimla moju rozkokošenú mužnosť, ktorá sa z minúty na minútu čoraz viac rozžeravila ako horiaca vrtná veža a potom po polnoci so zakrádavým príchodom únavy a sklamania sama zhasila oheň. Cítil som sa vycivený ako ešte nikdy. Mohol by som vyhlásiť, že bola v tom rafinovaná taktika. Nevraziť do domu aj s dvermi, hoci raz som už vtrhol s nimi, a z tejto spomienky som si okolo hrdla spriadol jaternicu priateľstva, ale jaj, tá sa nezhodovala s Imolinou spomienkou. Nič nie je spoločné na dne zhodných spomienok. A darmo som bol unavený ako vyradený dostihový kôň, počas bezsennej noci som sa prehadzoval v posteli a vedel by som zabiť Ota, ktorý sa predtým postavil medzi nás, hoci potom zakrátko vypadol, ale nechal tu slediť svoje riflóve kraťasy. Nadránom, na rozhraní bdenia a polospánku som sa rozhodol, že tie nohavice ukradnem a spálím. Imola ma nepustila ani ranným vlakom. Otvorila mäsovú konzervu, v zbožnom tichu sme sa naraňajkovali a mňa bezmála roztrhla zvedavosť, čo ma tu vari ešte zdržiava, ak sa jej medzitým nemôžem dotknúť ani prstom. Osprchoval som sa a v kúpeľni mi opäť padli do oka na práčke pohodené riflóve kraťasy,